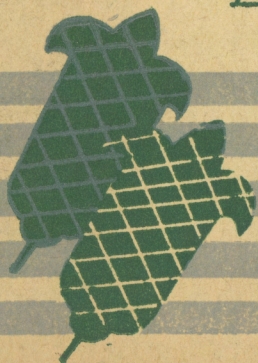

БЪЛГАРСКИ МУЗИЦИ

1942
XXXIV
I

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ЗА ТУРИЗЪМЪ, ПЛАНИНАРСТВО И СКИОРСТВО
ИЗДАВА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО
РЕДАКТИРА БОЖИДАРЪ СТОИЧКОВЪ

СЪДЪРЖАНИЕ

1942

Тритъ наши езера — Ив. Вазовъ
Коледа въ манастира — Любомиръ Стамболски
Попова шапка • Рила — Атанасъ Алексиевъ
Пжтища човъшки — д-ръ Теодосий Смѣдовски
Водно — Божидаръ Стоичковъ
Нова туристическа подковка — инж. Йорданъ Йордановъ
Планинаръ и планинецъ — Петъръ Боевъ

ИЗВЕСТИЯ

Планинскитъ обувки — Б. Ст.
Изъ Съюза
Хърватската фото-изложба — Г. Ст. Георгиевъ
XV обща художествена изложба — Л. Руневски

Редакция ул. Листопадъ № 4, София, тел. № 3-24-94. Администрация ул. Позитано № 6, София, тел. № 2-75-89. Пощенска чекова смѣтка № 672. Годишенъ абонаментъ лв. 50 за членове, лв. 65 за сродни дружества и читалища, и лв. 100 за нечленове. Излиза годишно въ 8 книжки, две отъ които двойни. Ваканционни месеци юлий и августъ.

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ БОЖИДАРЪ СТОИЧКОВЪ

ГОДИНА XXXIV

ЯНУАРИЙ 1942

КНИЖКА 1

1942

Всѣка нова година носи нови условия и възможности, съгласно които се приспособяватъ общественитѣ ни и лични действия. Тази година, всѣки знае, условията сж военновременни и възможноститѣ, следователно, не носятъ отпечатѣка на постоянното, на сигурното. А що се отнася до общественитѣ инициативи, лишени отъ всѣкакѣ веществена облага, какъвто е случаятъ съ поддържане живота на Българския туристически съюзъ, тамъ възможноститѣ за разгъване на една естествена, планомерна дейность се явяватъ твърде оскъдни. Съобразявайки се съ тѣзи основни истини на деня, Централното настоятелство на Б. т. с. замисли своя планъ за работа презъ настоящата година въ единъ по-скроменъ, по-ограниченъ мащабъ, като отъ друга страна увеличи състава си съ четирима души.

Това ограничение, обаче, не засѣга нито изданията на Съюза, нито неговата хижестроителна и маркировачна програма. Значи, отъ сега може да се каже, че ядката на съюзната дейность ще бжде запазена въ нейната цѣлостъ и презъ настоящата година. При тѣзи усилия, положени отъ управата на Съюза за правилното провеждане на дейността му, независимо отъ днешнитѣ условия, всѣки клонъ, пъкъ и всѣки неговъ членъ заслужава да даде пълна подкрепа на своята организация.

Тукъ не ще разглеждаме паричнитѣ въпроси, а ще засегнемъ само излетната частъ, която ни въодушевява за всичко останало.

Ще бжде отрядно, полезно и резултатно за Туристическия съюзъ, пъкъ и за идеята му, ако тази година отбележимъ едно странствуване изъ всички наши масиви по цифри равно на предивоенното време.

Това ще предизвика посещения на хижитѣ ни извънъ Витоша. Това ще създаде нови привърженици на идеята ни чрезъ описанията и сподѣленитѣ впечатления, които неминуемо ще последватъ. Накрая, това ни е на насъ самитѣ необходимо за поддържане на планинарското ни звание.

Особено важи тази мисълъ за масивитѣ въ новоосвободенитѣ земи. Българитѣ отъ Македония сега разбраха какво значи туристическо движение. Презъ цѣлото време на робството, въ македонскитѣ планини сж били построени едва шестъ хижи, докато за сѣщото време въ планинитѣ включени въ старитѣ ни предѣли сж издигнати 67 хижи, заслони и домове.

Тамъ, въ тѣзи македонски планини именно, трѣбва да пренесемъ сега пламѣка на нашата планинска просвѣта, за да ги видимъ и тѣхъ въ близко време обходени, изследвани, описани, застроени и маркирани. Б. Ст.

ВѢЗЕРА

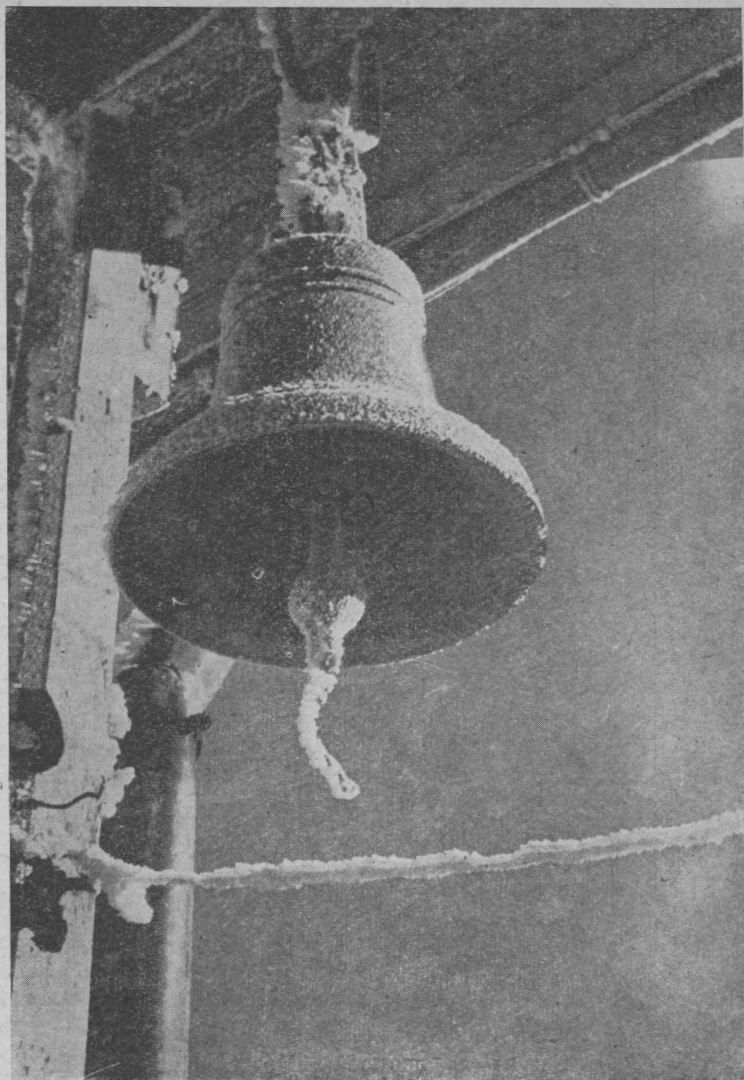
Тритѣ наши езера свѣтаѣятъ,
Тритѣ наши огледала ясни,
Тритѣ водни небеса синѣятъ,
Въ македонскитѣ долини красни.

Въ първата старъ Охридъ се оглежда,
Въ втората духътъ на Самуила,
Върху третото чело навежда
Царствено Бѣласица унила.

Денемъ тѣ унесени мечтаятъ,
Тихо шѣпнатъ съ вѣковетѣ дали,
Въ лунни нощи край вълни кристални
Самодивни таинствени играятъ.

ИВ. ВАЗОВЪ

„На хижа Алеко
отъ групата Клець
да носи далеко
спасителенъ екъ“

ЛЮБОМИРЪ СТАМБОЛСКИ

Кочедра в Манастира

Суровъ, бѣловласъ властелинъ, наметнатъ въ ледени доспѣхи, е дошълъ съ вѣтроветъ отъ далечния северъ и е покрилъ съ могща дѣсница моята приоблачна планина.

Скалитѣ сж превърнати въ огромни ледени аркади . . . Вѣковнитѣ исполини-буки сж смразени въ мжчителни бѣли разпятія . . . Гигантитѣ смърчи и ели, потрупани цѣлитѣ съ снѣгъ, приличатъ на седефени, безмъл-

Погледъ отъ Додовъ връхъ къмъ Бричборъ • Рила

вени мумии въ мистичнитѣ, безизходни олтари на вѣковнитѣ лесове... Заскрежелитѣ бѣлостволи брѣзи сж като млади невести предъ браченъ празникъ... Ручеитѣ сж приспани въ студенъ сънь... Замлѣкнали сж буйнитѣ, пѣнести водопади, само кристални синьосребърни ледници висятъ между отвесни, страхотни скали... Безднитѣ на езерата сж пленителни дворци на облацитѣ и вѣтроветѣ, а моитѣ любими върхове — страхотно възвисени въ лазуритѣ — сж огромни ледени истукани всрѣдъ бѣлия храмъ на планината... Заклучени сж пжтеки къмъ висинитѣ... Моята приказна планина е мистична северна приказка...

•

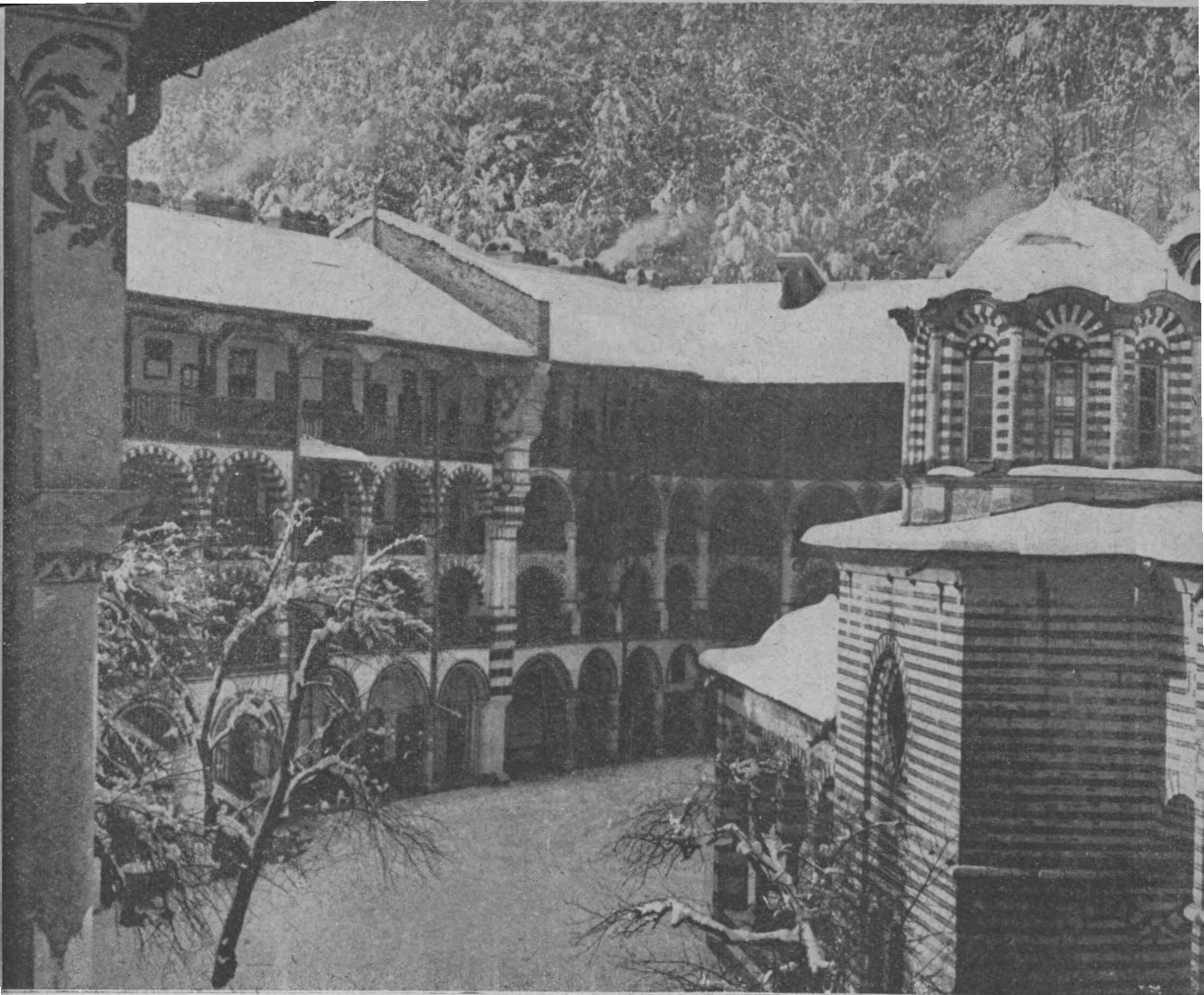
Ранно рилско утро. Вървя съ скитѣ саминъ изъ вѣковния планински лесъ, вглубенъ въ себе си. Наоколо е студена тишина. Само ледениятъ вѣтъръ отъ време на време погала съ студеното си дихание отрупанитѣ съ снѣгъ ели — протегнали натежали клони надъ моята бѣла пжтека на откровенията — и отронва отъ тѣхъ бѣлъ, бисеренъ скрежъ...

Нова година! Зимниятъ день разтваря бавно своитѣ неземни свѣтове и цѣлува върховетѣ съ ефирна ведрина. Надъ непристѣпнитѣ жбери на бѣлата планина възлиза скоро и божествения женихъ — вѣчното слънце — обвито въ мантия отъ пламтящи блѣсъци, предъ свѣтлия му погледъ плани-

ната, презъ ефирно-лазурни ваули, разгрѣща своитѣ девствени брачни олтари — предъ първо новогодишно обручение... После ярки потоци отъ свѣтлина на свѣтлоструйни водопади заливатъ приченеснитѣ дворци на езерата, нахлуватъ искрящи къмъ долинитѣ и запалватъ съ неземни сияния тайнственитѣ, безизходни дебри на вѣковнитѣ лесове.

Въ ослѣпительна свѣтлина сияе моята бѣла пжтека къмъ висинитѣ и приказния северенъ лесъ; снѣжнитѣ ели оживяватъ — безброй кристали блѣсватъ по тѣхнитѣ сватбени мантии, сякашъ магьосникъ съ звездно вълшебство запалва гората. Вървя опияненъ отъ блѣсъкъ като на сънь. Скитѣ ми едва пристѣпватъ всрѣдъ този слънчевъ свѣтъ, душата ми я обзема истинско молитвено смирение, сякашъ невидимъ ангелъ съ властенъ зовъ ме води на вѣченъ празникъ при слънцето... Излизамъ изъ гората и тръгвамъ къмъ върховетѣ. Душата ми е изпълнена съ единъ всепобеденъ зовъ „нагоре“, цѣлото ми същество е обзето отъ огненъ трепетъ и дива жажда за бродене. Възлизамъ въ луди зигзази по бѣлата стръмнина, скитамъ замисленъ край непристѣпни жбери-скали и постепенно предъ смаяния ми погледъ се разкрива все повече и повече безкрайния свѣтъ на лазуритѣ и страхотното безбрежие на върховетѣ...

Спрѣлъ подъ бѣлия връхъ азъ свалямъ бързо скитѣ и моятъ желѣзенъ пикелъ раз-

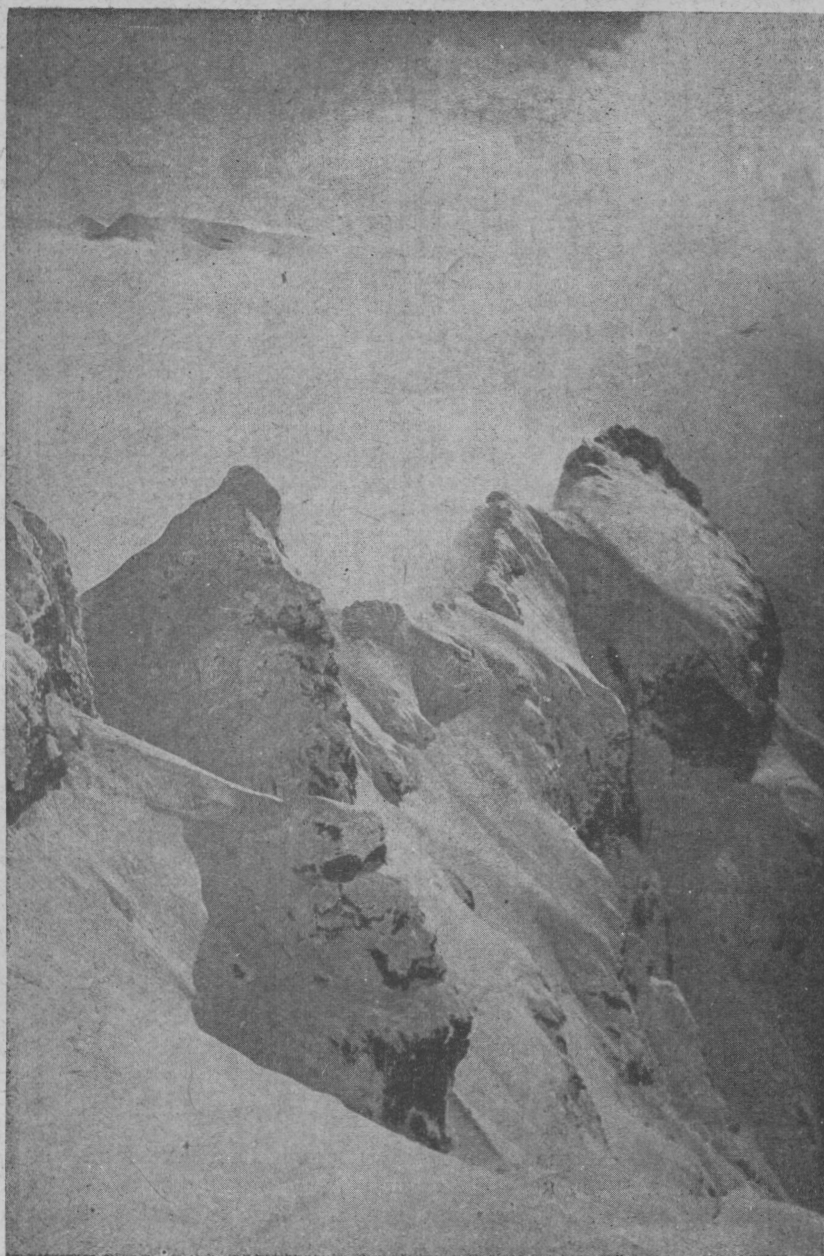

Рилокнйят манастиръ

Сн. Стамболики

търсва съ буренъ зовъ бѣлата планинска тишина. Възлизамъ по ледени стѣпала на върха, трепетно ликуващъ отъ слънчевия планински празникъ. Предъ менъ стоятъ висинитѣ. Дълбоко подъ тѣхъ свѣтятъ въ ослѣпителни блѣсъци потрупанитѣ циркуси на езерата — пищни слънчеви дворци, изпълнени отъ сияния и сѣнки. Картината е замайваща. Съ бързината на отключени криле на дълго окована птица азъ спускамъ скитѣ по дивата стръмнина и въ главоломень бѣгъ се понасямъ презъ вихрушки и облаци снѣгъ изъ бѣлитѣ пропасти. Скитѣ въ неудържимъ бѣгъ профучаватъ надъ нѣкое езеро, летятъ стремглаво по бѣлитѣ

стръмнини, съскатъ като подгонени птици по кристалния снѣгъ, спиратъ предъ внезапно зинала пропастъ и после по-лудо и неудържимо се понасятъ изъ леденитѣ бездни на бѣлитѣ върхове. А душата ми се пълни съ шеметъ и свѣтлина — слънцето като огроменъ огненъ паякъ слиза надъ бѣлитѣ върхове, изплита свѣтящи нимбове надъ тѣхнитѣ безоблачни чела, запалва съ пламтящи сияния кристалния снѣгъ наоколо и влиза всрѣдъ блѣсъци въ чъртозитѣ на моята млада тържествуваща душа — азъ съмъ безплътенъ земенъ духъ, който лети пиянъ отъ свѣтлина и красота, носенъ върху крилетѣ на бѣлото опиянение . . .

ДВУГЛАВИЯТ ВРЪХЪ

РИЛА

СН. МИРОНСКИ

Въковенъ, безизходенъ лесъ. Мраченъ лабиринтъ. Наоколо можщи гиганти-дървета отъ въкове сж сплели огромнитѣ си стволи; моята самотна пжтека се загубва изъ дивитѣ и страшни дебри, сякашъ отвежда въ нѣкакво подземно царство на вкаменѣли титани. Гробна тишина. Нѣкжде далечъ задъ дивия рилски лесъ умира зимниятъ день, отвсѣкжде плъзватъ студени призрачни тжми,

обвиватъ гигантитѣ-дървета и превръщатъ мрачните дебри на нѣкакъвъ прокълнатъ леденъ свѣтъ отъ низвергнати сѣнки.

Студена планинска вечеръ. Надъ страшния лабиринтъ отъ заскрежени дървета разпуска самодивски коси неприютната луна; бледа фосфорна свѣтлина изпълва мрачния лесъ, сръдношни таинствени сѣнки кръстосватъ наоколо изъ ледения мракъ. Зловещиятъ лесъ е ледена преизподня на прокъл-

наги призрази. Вървя като на сън... И от единъ пътъ предъ уморения ми погледъ — между страхотнитъ дебри на вѣковния лесъ, заключено отъ зимата всрѣдъ непристѣпната планина — израстна огромно каменно свѣтилище, като мрачна старинна крепостъ съ могъщи и високи зидове, зловещи старинни кули отъ камъкъ — непристѣпни и диви, мистични храмове съ тайнствени звѣнарни и смѣтно очертани въ мрака заскрежени кубета, сякашъ злоещата нощъ разкрива предъ менъ мрачно съновидение отъ дълбоката древностъ... Азъ съмъ спасенъ. Тежки желѣзни порти се открехвватъ бавно въ мрака подъ звѣна на ръждясали желѣза и ме въвеждатъ въ широкъ заснѣженъ дворъ, заграденъ отвсѣкжде съ огромни мраморни колони старинни кули и тайнствени храмове. Надъ страхотната кула свежда ниско бледото си чело жълтата луна. Бледи снопове отъ тайнствена свѣтлина надничатъ надъ широкия заснѣженъ дворъ, освѣтяватъ въ мрака нѣкакви пусит чардаци, каменни сводове и дебели зидове — изписани цѣлитъ съ особени образи и старинна лѣтописъ и разкриватъ всрѣдъ ледената планинска нощъ тайната на нѣкаква прастара, мистична легенда отъ вѣковетъ... Моитъ желѣзни стѣпки събуждатъ плахо тишината, затихватъ подъ низкитъ каменни сводове и надъ мрачнитъ зидове се възцарява отново студено планинско мълчание...

Бждни вечеръ! Надъ мрачния, самотенъ и забравенъ планински чъртогъ угасватъ последнитъ привети на божия день. Дървеното клепало съ лудо тържествуващи отзвуци отеква надъ мрачнитъ навъсени чардаци, сепва съ последни удари бѣлата планинска тишина и отзвѣня

вечеря — часъ на молитви и бдение. Надъ тъмния лобъ на Бричиборъ се изрѣзва весталката-луна.

Нощъ. Студениятъ мракъ спуска тежки завеси надъ широкия дворъ, покрива писанитъ тайнствени образи и старинни скрижали по дебелитъ стени и надъ молитвенитъ двери се надвисва ледено безмълвие... Заспиватъ вѣковетъ своя мистиченъ сънъ и притискатъ отвсѣкжде стария манастиръ, а времето сякашъ спира надъ мрачнитъ сводове и ги обвива въ студенъ сънъ и забвение... Нощъ на вълшебство и мистика... Нѣкакъвъ стариненъ часовникъ откъмъ кулата съ тежки желѣзни удари отсича полунощъ и пробужда съ глъхнещо ехо ледения планински сънъ. Излизамъ навънъ. Адски студъ. Тъне въ непрогледенъ мракъ вѣковния лесъ около манастира, глъхнатъ зловещо пуститъ чардаци, само изъ широкия заснѣженъ дворъ бродятъ неспокойни лунни сѣнки.

Изъ тъмни предверия излизатъ черни приведени сѣнки, сноватъ край дебелитъ мраморни колони, сепватъ тайнственитъ

дървени чардаци и чезнатъ безшумни, сякашъ погълнати отъ нощта...

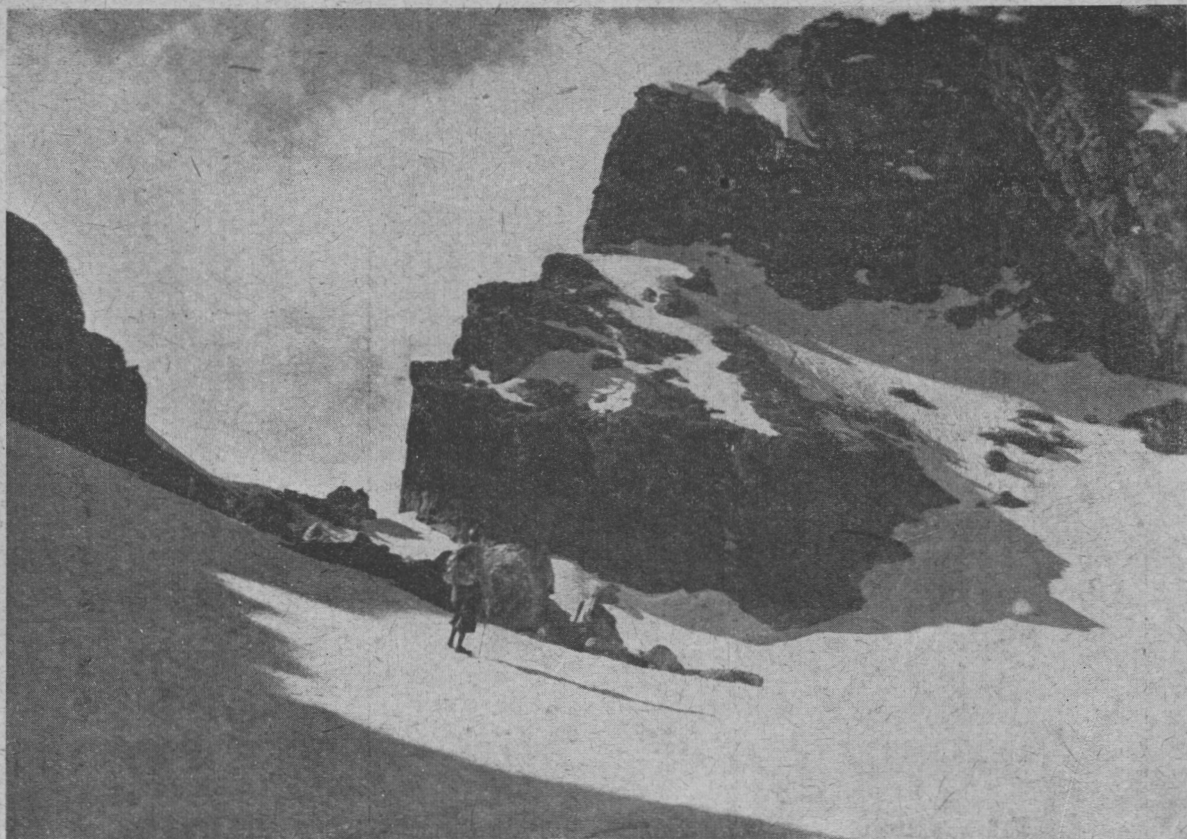
Прекосявамъ съ бавни крачки дървения чардакъ, изкачвамъ нѣколко стѣпала освѣтени отъ бледи свѣтлини и дочулъ отзвучи отъ молитвени пѣснопѣния влизамъ въ малкъ освѣтенъ отъ вошеници храмъ, изпълненъ цѣлиятъ отъ монаси въ блѣстящи пурпурнозлатни и сребърни одежди. Поразителна картина. Подъ слабата жълта свѣтлина на нѣколко медни полюлеи цѣлиятъ храмъ е потъналъ въ нѣкакъвъ особенъ блѣсъкъ отъ бледи златни и сребърни сияния. Между позлатената старинна рѣзба, отдѣляща олтара и изплетена цѣлата отъ гроздове цвѣтя, екзотични птици и змейове, блѣстятъ десетки нимбове на посърнали отъ времето икони съ образитѣ на библейски светии; стениѣ цѣлитѣ сж изписани съ повѣхнали отъ вѣковетѣ фрески на древни босоноги пустинници, облѣчени въ кожи и наметнати въ свещени доспѣхи, а между тѣхъ, изписано съ тъмни бои, гледа всрѣдъ сребърненъ ореолъ бледото и кротко старческо лице на планинския светецъ, възправенъ съ огроменъ кръстъ въ рѣжа, като мрачно видение, предъ своята непристѣпна планинска пещера. Надъ позлатения входъ на олтара гледатъ съ божествена кротость и смирение образитѣ на Божествения Младенецъ и на Светата Дева, освѣтени отъ бледата свѣтлина на кандилото, а надъ тѣхъ на огроменъ дървенъ кръстъ виси разпятие. Старъ бѣловластъ монахъ, приведенъ ниско надъ стари свещени книги, изпѣлва храма съ таинствени пѣснопѣния, пригласянъ отъ хора на останалитѣ монаси. Цѣлиятъ храмъ кѣнти отъ молитвени пѣсни. Пристѣпвамъ съ смирение и запалвамъ вошеница. Погледътъ ми минава отъ икона на икона, блуждае изъ стариннитѣ фрески и кротки лица на монаситѣ и потъва въ небеснитѣ очи на Исусъ. Колко свѣтлина и неземна красота! Какви свѣтли хармонии бликатъ изъ светитѣ молитви, тихитѣ гласове на младитѣ монаси се подемаѣ на бликащи вълни — мощни и тържествено възвемващи се къмъ непристѣпни слънчеви върхове, докосватъ сякашъ съ крилата на птици безкрая на нѣкакви неземни висини... Исусъ се ражда всрѣдъ блѣсъци и свѣт-

лина, всрѣдъ любовъ и миръ, всрѣдъ вълшебство и чистота. Бжди благословено, божествено, предвѣчно утро!...

Литургията не спира. Но моитѣ клепки тежатъ за сънъ. Вошеницата догаря въ рѣцетѣ ми. Прекръствамъ се съ трепетъ и бавно излизамъ навънъ. Звездното небе е слѣзло ниско надъ молитвения планински чъртогъ, студената планинска нощъ е разгърнала надъ мистичния лесъ вълшебнитѣ си лунни покои. Въ далечината едва се очертаватъ контуритѣ на снѣжни върхове, свели ледени чела надъ суровия нощенъ лесъ, сякашъ искатъ отъ тъмнитѣ зидове да чуятъ свѣтлата вестъ на вѣковетѣ...

Нощта преваля. Прибирамъ се въ самотната и тъмна килия и заставамъ до прозореца. Сънътъ отбегва отъ очитѣ ми, а душата ми се разведрява, като глѣбини на езеро следъ буря. Азъ си спомнямъ, че тази нощъ всички хора, които иматъ домъ, родина, се събиратъ край бащиното огнище и дочакватъ заедно свѣтлата вестъ. И като тъмно проклятие въ душата ми изпѣква спомена за хората и живота въ долините, за тѣхнитѣ земни тревоги и радости и вгледанъ къмъ луннитѣ планински висини азъ чувствавамъ, че времето е спуснало тежка завеса между менъ и миналото — сякашъ отдавна съмъ билъ гостъ на хората и на тѣхната Долна Земя, и че по нѣкаква властна повеля на сждбата, пжтеката на живота ме е извела на вѣченъ празникъ въ мистичнитѣ олтари на светата планинска вѣчностъ...

Последни нощни сѣнки чезнатъ изъ суровитѣ дебри на гигантския лесъ, заключили отвсѣкжде манастира, а високо надъ дивата долина се откриватъ страхотни ледени върхове, възвисени като облачни кули въ небето. Първитѣ слънчеви стрели пробождатъ съ сияния лазуритѣ и запалватъ като огромни жертвеници бѣлитѣ висини. Свѣтлото коледно утро, наметнато съ мантия отъ сребристи блѣсъци, възлиза тържествуваще възбогъ надъ непристѣпнитѣ бѣли върхове и спира надъ тѣхнитѣ гранитни амвони. Дървеното клепало бие бързо и неспирно отъ широкия дворъ на манастира. Събуденото утринно ехо полита диво и неуловимо изъ вѣковния снѣженъ лесъ и

Изъ Нупенитъ — Рила

Сн. Гешевъ

люлѣ въ тържествени съзвучия светата планинска долина.

Грабвамъ бързо скитъ и излизамъ изъ манастира. Тръгвамъ край рѣката захластнатъ отъ възторгъ. Нощниятъ студъ е сковалъ въ бѣло вълшебство планината. Рѣката е окована цѣлата въ ледове; само тукъ-тамъ, между синьосребърни вирове, клокочатъ кристални струи. Тѣхниятъ бисеренъ шепотъ изпълва съ молитвена пѣсень гората. А луннитѣ деви сж облекли букитѣ съ чисти, блестящи роби отъ снѣжни кристали, надѣнали сж надъ елитѣ искрящи отъ чистота свадбени вуали и сж приготвили отъ дивитѣ дебри на снѣжния лесъ безкрайни лабиринти отъ вълшебни олтари за празника на Младия Богъ. Стоятъ надмѣнни въ своитѣ коледни ризи гигантскитѣ буки, треперятъ снѣжнитѣ ели, като пречисти невести въ своитѣ брачни премѣни, тръпне бѣлата гора безмълвна и тиха предъ слънчевитѣ блѣсъци на великото утро.

Моята бѣла пжтека ме води все по-навътре въ горскитѣ лабиринти. Скитѣ съ мжка вървятъ изъ дълбокия пухкавъ снѣгъ. Адскиятъ студъ ме изпълва съ ледени тръпки, очитѣ ми сълзятъ. Лекъ утриненъ вѣтрецъ залюлява натруфенитѣ клони и отминава нататъкъ. Бѣли пухови облачета отъ кристаленъ скрежъ политатъ надъ моята бѣла пжтека и ме обвиватъ цѣлия въ бѣло. Това е свѣтлия коледенъ благословъ на гората, азъ съмъ приказенъ горски юноша, тръгналъ на свадбенъ слънчевъ пиръ. . .

Скитѣ ме водятъ изъ бѣлитѣ дебри, загубватъ ме край леденитѣ водоеми на рѣката, между високи скали изписани съ ледени образи отъ зимата и ме извеждатъ на запустѣлата пжтека къмъ колибата на стария корзаръ. Съ дива радостъ ме посрѣща стариятъ планинецъ на прихлупения снѣженъ прагъ, гледа ме продължително съ свѣтналъ погледъ и едва ме познава. После като сграбчва въ своята космата дланъ ржката ми, бързо ме вмѣква въ топлата коли-

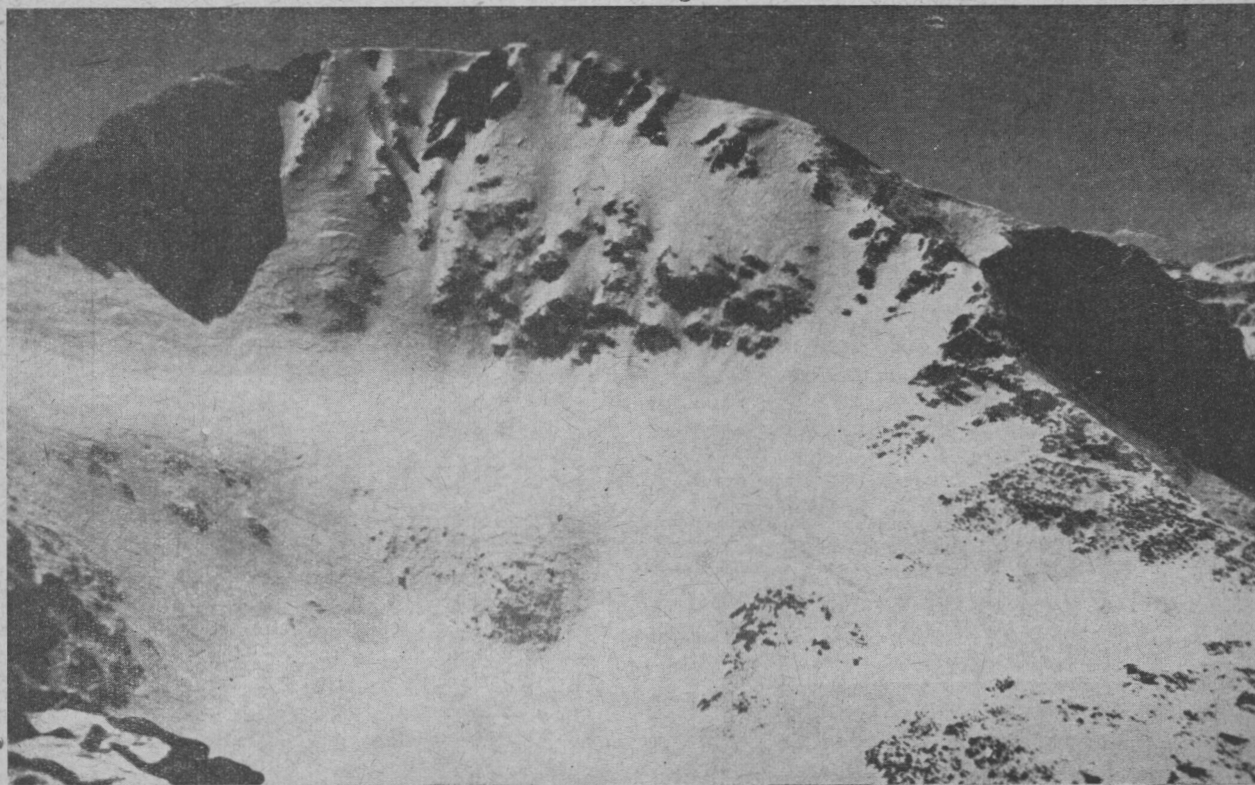
ба край пламтящото огнище, разтърсенъ отъ дивъ, сърдеченъ смѣхъ. Скоро трапезата е сложена и стариятъ козаръ ми поднася въ калена паница кисело млѣко и черенъ селски хлѣбъ. После сѣда край мене и обзетъ отъ нѣкаква бездѣнна радостъ започва да ми разправя за красивитѣ новородени ковлета, назовавайки ги най-гальовно: Обидарка, Плавуша, Лиско, Сиѣженъ; — за зимнитѣ вихри, които събаряли въковни дървета край колибата и за своя самотенъ „бждни вечеръ“ далечъ отъ всички познати и близки. А въ погледа на стареца прозира нѣкаква странна радостна мжка: той е единствениятъ царъ на тази безкрайна въковна гора, най-вѣрниятъ синъ на планината.

Иска ми се да остана дълго при него и да слушамъ въ сънна забрава коледната старческа изповѣдь, но мене ме обзема едно лудо желание да скитамъ. Сбогувамъ се съ стария горски царъ и тръгвамъ отново изъ бѣлата гора. Само нѣколко крачки и гигантитѣ смърчове скриватъ задъ своитѣ заснѣжени клони колибата, само тънка струя димъ се извива плавно нагоре между дърветата. Чудна коледна приказка. Обръщамъ се нѣколко пжти и махамъ съ ржка на ко-

заря и отново потъвамъ въ бѣлия свѣтъ на безкрайната гора. А надъ заскреженитѣ ели на Бричиборъ възлиза бавно слънцето и неговитѣ сияния изпълватъ съ божествена красота леса. Бѣлъ, пухкавъ скрежъ се отронва на искрящи кристали отъ натежалитѣ клони и пада бавно и безшумно изъ слънчевата гора.

... Единъ по единъ догарятъ бѣлитѣ свѣтилници на елитѣ, бързо чезнатъ изъ суровия лесъ свѣтитѣ блѣсъци, слънцето слиза ниско надъ страхотнитѣ гранитни амвони и хвърля последенъ благословъ надъ светата планинска долина. Отъ далече долита ехото отъ манастирското клепало, което бие на вечерня. Огромнитѣ исполинибуки колѣнчатъ и въ молитвено смирение изпращатъ последнитѣ мигове на божествения день. Пристѣпва неусетно планинската вечеръ. . . Прибирамъ се въ манастира. Сурови стражи притварятъ бавно следъ менъ тежкитѣ порти и ги залостватъ здраво съ огромни желѣза. Студена планинска нощъ потрупва съ ледени тжми манастира и изпълва планината съ каменна тишина. Нощъ на упокой и примирение. . . Въ тежки сребърни ковчези спятъ въ душата ми свѣтлитѣ спомени. . .

Мусала • Рила

Попова шапка

Съ името Попова шапка се назовава единъ връхъ между долините на р. Черни Искъръ и Манастирска рѣка въ Северозападния дѣлъ на Рила. Обаче, точно кой връхъ е Попова шапка — за това се води споръ, както между туристи, така и между мѣстни люде. Ще пояснимъ по-долу отъ кжде произлиза този споръ, че даже и между мѣстни люде, което явление е рѣдко въ нашата топонимия. Имайки предвидъ тази неустановеностъ, направихме едно географско изследване на самото мѣсто за да си разяснимъ случая. Първото нѣщо, което трѣбва да се знае, то е отъ коя страна на билото е произлѣзълъ кръстникътъ — дали отъ долината на Манастирска рѣка (р. Рилска) или отъ долината на р. Черни Искъръ (покрайнината Искроветѣ). Самото име „Попова“ шапка подсказва, че най-вѣроятно то е произлѣзло отъ долината на Манастирска рѣка и отъ Рилския манастиръ. За по-голѣма пълнота, обаче, ние разпитахме за името и отъ дветѣ страни и то въ обратенъ редъ.

Орографското разположение на мѣстността е следното: между долините на Черни Искъръ отъ северъ и Манастирска рѣка отъ югъ се простира главното било на Северозападния дѣлъ на Рила съ посока изтокъ-западъ, което било нѣкои автори неправилно наричатъ съ името Пашаница. Това име е изкуствено поставено и съвсемъ неизвестно за мѣстното население, затова трѣбва да се изостави. Точно на югъ отъ с. Говедарци на главното било е върхътъ Будачки камъкъ — 2448 м., юго-западно отъ него е връхъ Голѣмъ Мечитъ 2568 м., северно отъ който пъкъ е Малък-Мечитъ. Западно отъ Голѣмъ Мечитъ сж наредени въ вѣнецъ около голѣмия циркусъ Лопушница,

отъ кждето извира р. Голѣма Лопушница, дѣсенъ притокъ на Черни Искъръ, три върха, отъ които най-високъ и най-личенъ е крайниятъ западенъ връхъ. Той е надписанъ въ руската триверстова карта 1:126,000 и въ производните отъ нея карти 1:40,000 и 1:50,000 съ името Попова шапка. Подъ влиянието на тѣзи карти, които сж служили и продължаватъ да служатъ на туриститѣ и на изследвачитѣ като мѣродавенъ пжтеводителъ, последнитѣ сж продължили да го наричатъ и пишатъ въ издания и учебници съ сжщото име. Тѣ отъ своя страна сж повлияли и на мѣстното население отъ с. Говедарци, презъ което минава шосето за Кобирино бранище и за двореца „Овнарско“, презъ кждето пъкъ се отива респективно за Рилския манастиръ и хижа (и връхъ) Мальовица. Презъ с. Говедарци, следователно, минаватъ всички туристи. И сега, ако въ това село се попитатъ млади хора за вр. Попова шапка, всички посочватъ този връхъ. Старитѣ, обаче, се колебаятъ да го нарекатъ така и най-често го именуватъ съ две имена: Голѣмъ Лопушнички връхъ или Попова шапка, като за второто име обвиняватъ повече гражданитѣ отъ София, които го нарекли така. Въ съседното село Доспѣй-махла въ чието землище попада върхътъ, сж по-опредѣлени и по-малко подъ влиянието на картата чрезъ туриститѣ, тѣй като тѣ не минаватъ презъ него. Бай Павлѣ Ст. Мирчевъ, старъ и испеченъ ловджия отъ Доспѣй-махла, съ компетентностъ спорѣше съ бай Славѣ Пейчовъ (отъ с. Говедарци) и твърдѣше, че този връхъ е Голѣмия Лопушнички връхъ, а Попова шапка е по-низкъ връхъ, който не се вижда отъ Искроветѣ. „Когато бѣхме деца и нашитѣ ни изпращаха да носимъ храна

за говедаритѣ къмъ Кобирино бранище, обясняваше бай Павлѣ, тѣ ни ориентираха за пѣтя, като ни сочеа да минемъ покрай Голѣмия връхъ на Лопушница, а когато пѣкъ паднѣше първиятъ снѣгъ, тѣ ни будѣха съ думитѣ: стаяйте дѣца, Голѣмио връхъ на Лопушница е обѣлѣлъ тая нощъ¹. Другъ старъ доспѣймахленецъ, бай Колѣ Хр. Джамбазки, сѣщо не смѣсваше Гол. Лопушнички връхъ съ Попова шапка. Трѣбва да отбележимъ, че както въ Доспѣй-махла, така и въ Говедарци, върховетѣ отъ циркусния вѣнецъ на Лопушница ги наричатъ съ общото име Лопушнички или Лопушки върхове, като само на Голѣмия Лопушнички връхъ (2698 м.) казватъ още и Попова шапка. По-низкиятъ връхъ на изтокъ отъ него и отъ двѣтъ села наричатъ Мали Лопушнички (Лопушки) връхъ (2537 м.).¹

Отъ разпита, които направихме въ долината на Черни Искъръ, за насъ бѣше ясно, че топонимията за вр. Попова шапка въ покрайнината Искроветѣ не е единна и сигурна. Впрочемъ, въ тази покрайнина сѣществува известна несигурностъ още и по отношение имената и границитѣ на вр. Мальовица, на Еленни връхъ, Купенитѣ. Тѣ сж въпроси за друго по-продължително и щателно проучване, но още тукъ можемъ да споменемъ, че на Мальовица казватъ Еленни връхъ, като нея отнасятъ за единъ съседенъ по-юженъ връхъ, а отъ единствената форма купенъ (купъ наредени снопи) тукъ правятъ множествената форма кѹпни — следователно Купнитѣ, а не Купенитѣ и т. н.²) Затова, минавайки презъ билото на самия споренъ връхъ, ние се отзовахме въ долината на Манастирска рѣка и потърсихме правилното разрешение на въпроса отъ хората на Рилския манастиръ.

Точно надъ Сухото езеро (1892 м. високо) и северо-западно отъ него се издига мощно единъ връхъ, който, гледанъ отъ високо откъмъ главното било, не изпѣква много, но гледанъ отъ манастира, той се

вижда добре (само горната частъ) и изпѣква съ своята форма на старитѣ попови капискуфий, като закрива задъ себе си Кобирино бранище и върховетѣ отъ главното било. Този, именно, връхъ наричатъ тукъ Попова шапка — 2,179 м. За най-голѣмъ познавачъ на околността ни посочиха дѣдо Макарий — старъ монахъ, дошѣлъ въ манастира отъ гр. Тетевенъ още въ 1906 г. и обикалялъ не веднажъ тѣзи мѣста. Той ни обясни, че върхътъ Попова шапка или както си го той наричаше — Попова глава, трансформирало впоследствие на Попова капа и най-после на Попова шапка, е единъ и той е върхътъ надъ Сухото езеро, който връхъ се вижда отъ Хрелевата кула и който ни бѣ посоченъ подъ сѣщото име и отъ монаха Ксенофонъ (отъ 1913 г. въ манастира). Този връхъ се спуска къмъ Сухоезерската рѣка (отъ Кобирино бранище) и къмъ Сухото езеро, почти отвесно, а къмъ главното било преминава чрезъ лека седловина, кждето се раздвояватъ водитѣ отъ Тритѣ езера, за да минатъ западно и източно отъ върха и стигнатъ Сухото езеро. Тази седловина и мѣстността къмъ Тритѣ езера на сев.-западъ и къмъ Кобирино бранище (2,145 м.) на сев.-изтокъ сж пасища на Рилския манастиръ. Тѣзи пасища ги опредѣлятъ устно или на книги подъ името „пасища на Попова шапка“. Това име не се отнася за къмъ върха на главното било, който, както вече споменахме, е въ Доспѣймахленско земище и чийто юженъ склонъ е осѣянъ съ сипейни камъни, които не оставятъ мѣсто за трева. Това пасище на Попова шапка наематъ често доспѣймахленци за своитѣ говеда и затова тѣ не смѣсватъ своя Голѣмъ Лопушнички връхъ съ манастирската Попова шапка. Рускитѣ топографи, обаче, чийто грѣшки въ топонимията на България сж много,¹) сж отнесли името

¹) Напримѣръ, на 1:126,000 Сучалъ е надписанъ между Манастирска рѣка и р. Илийна (при Бръчбюръ), а на 1:50,000 тамъ сж надписани Рупитѣ.

¹) Имената имъ произлизатъ отъ лопушъ (лопошъ) — растение съ широки листа, което е разпространено много въ този край.

²) Това е за купъ снопи — купенъ и кѹпни докато за купъ сѣно употребяватъ формитѣ — купа и купи.

МАВРОВИ ХАНОВЕ • ШАРЪ

СН. ПОПОВЪ

Попова шапка

Шаръ

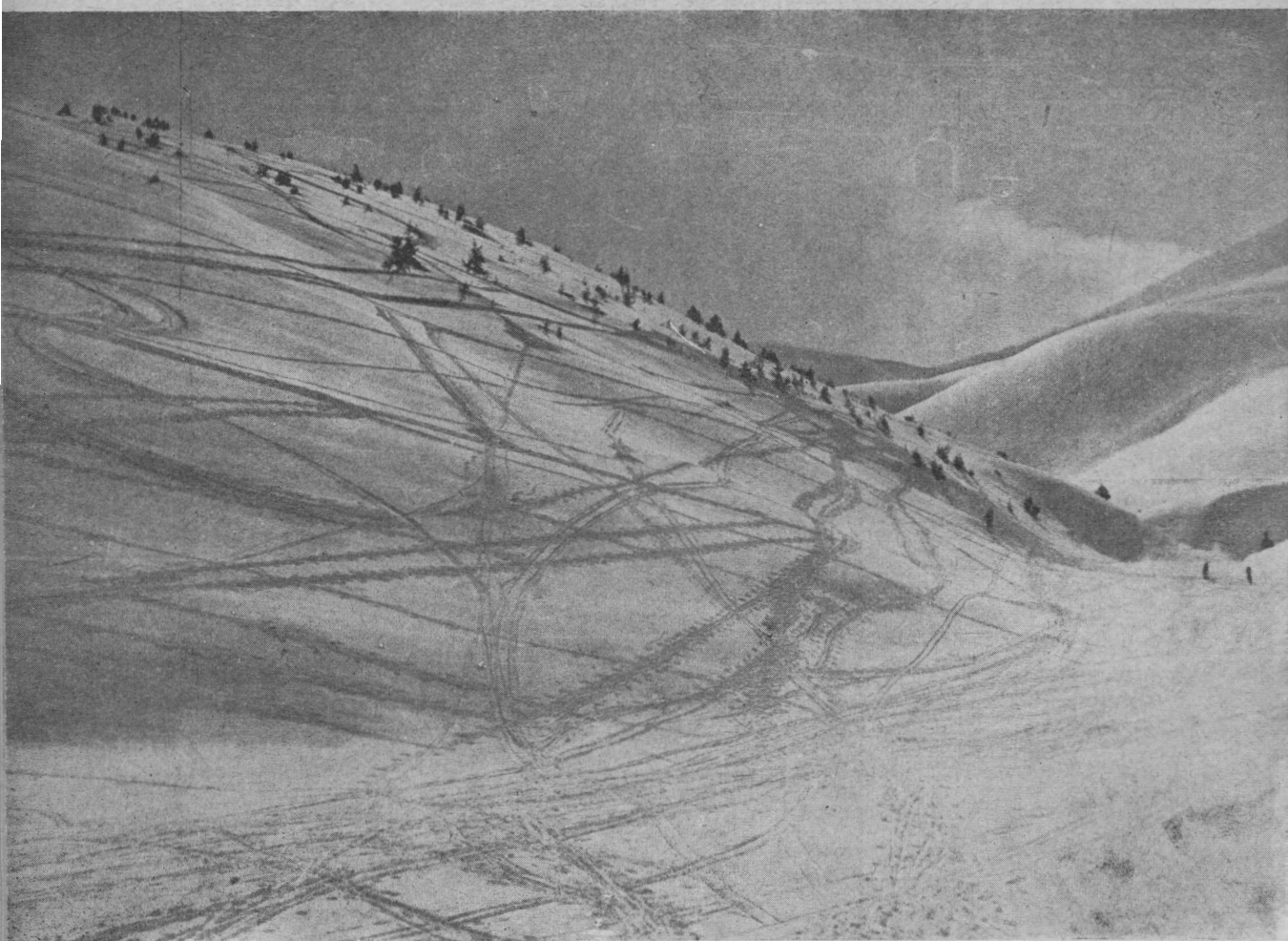

Сн. Поповъ

Попова шапка за най-високия и най-личенъ връхъ въ околността. Впоследствие, подъ влиянието на туристите, които все повече и повече посещаватъ тѣзи мѣста, най-често презъ Кобилино бранище, грѣшката се пренася и отъ тази страна на планината, като по-високия връхъ на главното било наричатъ Голѣма Попова шапка или само Попова шапка, а истинския връхъ надъ Сухото езеро, наричатъ Малка Попова шапка. Споредъ произхода на името, обаче, съобразявайки се съ формата на върха, дала това име, по-правилно е върхътъ надъ Сухото езеро да се нарича само Попова шапка, подъ влиянието на чието съседство по-високиятъ

връхъ отъ главното било е получилъ пъкъ името Голѣма Попова шапка (Башъ Попова глава, както се изразяваше дѣдо Макарий и както, трѣрдѣше той, го наричалъ и царъ Фердинандъ). Ние мислимъ, даже, че грѣшката съ името на Водни чалъ (Сучалъ), който се надписваше и изговаряше „Сухия чалъ“ е произлѣзла по сжщия начинъ. Сега тази грѣшка е вече исправена въ литературата, но между мѣстното население новото име се налага твърде трудно. Исправянето на грѣшката съ Попова шапка, обаче, ще бжде още по-трудно: туристите и съставителите на учебници продължаватъ да си служатъ съ наложените имъ, отъ ру-

Изъ масива на Попова шапка.

скитѣ карти, познания; мѣстното население се колебае и клони къмъ наложенитѣ отъ туриститѣ наименования; старото поколѣние, което знае истината за топонимията си отива вече, а младото е подъ влияние на новото, което се знае.

Попова шапка (2,179 м.) не изпъква надъ околнитѣ върхове, но отъ Рилския манастиръ се вижда само тя, а като прибавимъ и типичната ѣ форма щѣ се убедимъ въ произхода и правотата на кръстницитѣ ѣ. Голѣмъ Лопушнички връхъ (2,698 м.) пѣкъ изпъква добре отъ Искроветѣ, която му страна е проядена отъ циркуса Лопушница, следователно отъ тази страна сж и

крѣстницитѣ. Освенъ това, той не е най-високиятъ между околнитѣ върхове. Западно отъ него по главното било сж безименнитѣ върхове к. 2704 и к. 2731. Единъ жител на Доспѣй-махла наричаше к. 2704 (единъ добре загладенъ връхъ) съ името Тѣпето, но то не е разпространено широко. При справка въ географската литература само Ж. Чанковъ въ своя „Географски речникъ на България“ не смѣсва Гол. Лопушнички връхъ съ Попова шапка, която пѣкъ неправилно отнася за съседната кота 2704 (стр. 246).

Отъ горното кратко изложение се вижда, че върховетѣ Попова шапка и Голѣмъ Ло-

По склона на
Лопушникът върхове — Рила
Вдъното Злиятъ азбъ

Сн. Мироноси

пушнички връхъ сж два съвсемъ различни върха въ Рила и че не трѣбва да се смѣсватъ. Поради широкото разпространение, обаче, на името Попова шапка за върха отъ главното било, това име би могло да остане като Голѣма Попова шапка, защото само Попова шапка — това е върха надъ Сухото езеро. Разликата е очевидна: при наименованията Попова шапка и Малка Попова шапка, както искатъ нѣкои да се наричатъ тѣзи два върха, произходътъ на името минава отъ по-високия къмъ по-низ-

кия връхъ, докато при наименованетоъ имъ съ Попова шапка и Голѣма Попова шапка, както твърдимъ ние, явно е, че името е произлѣзло отъ по-низкия връхъ и впоследствие е преминало къмъ по-високия, което е правилното. Още повече, че отъ която и страна да се гледа Голѣма Попова шапка, тя има най-разнообразна форма и никога формата на попова капа, която форма е типична за Попова шапка надъ Сухото езеро.

Шаръ планина

„Всичко преходно е само символъ“ . . .
Гьоте, Фаустъ II

Тая вечеръ, когато измръзналъ и уморенъ се прибрахъ въ хижата, дълго стояхъ въ унесъ, безъ да чета и безъ да мисля дори. Само ржцетъ ми машинално прелистваха малкото измачкано томче, което съпжтникътъ ми носеше винаги съ себе си. И ето, че прочитъ ми, които до тогава безцелно се рѣха и надъ нѣщата и надъ буквитѣ, отведнажъ бѣха приковани отъ последнитѣ нѣколко думи на последната страница. . .

„. . . Всичко преходно е само символъ. . .“

Буквитѣ се разрастнаха и заиграха ведно съ пламъцитѣ на отведнажъ лумналия огънь. Тогава като че ли нѣчий далеченъ гласъ повтори съ тъжно отзвучаващъ напѣвъ :

„Всичко преходно е само символъ. . .“

Отдавна пламъцитѣ престанаха да играятъ по стенитѣ. Отдавна вече какъ нощта, а съ нея и месеца и свѣтналата ледена планина бѣха влѣзли въ стаята ми. И сега, докато заспивахъ, тия нѣколко думи прекосиха отново съзнанието ми. Бѣхъ вече почти потъналъ въ чудния блѣнуванъ свѣтъ, който преживѣхъ по чукари, по снѣжни навеси се сливаше съ това, което бѣхъ мислилъ, съ това което бѣхъ чувствувалъ, а може би. . . и съ това което бѣхъ изстрадалъ. Планината влизаше въ менъ, ставаше едно съ менъ, докато планинскитѣ видения не се преобърнѣха въ образи и символи, чрезъ които азъ, заспивайки, разказвахъ нѣкому приказката на моята душа. Кому ли я разказвахъ? . .

„. . . Всичко преходно само е символъ. . .“ Отзвукътъ на тоя тъжовенъ припѣвъ звучеше още въ душата ми и той бѣ, който като свѣткавица направи щото тол-

Пѣтища

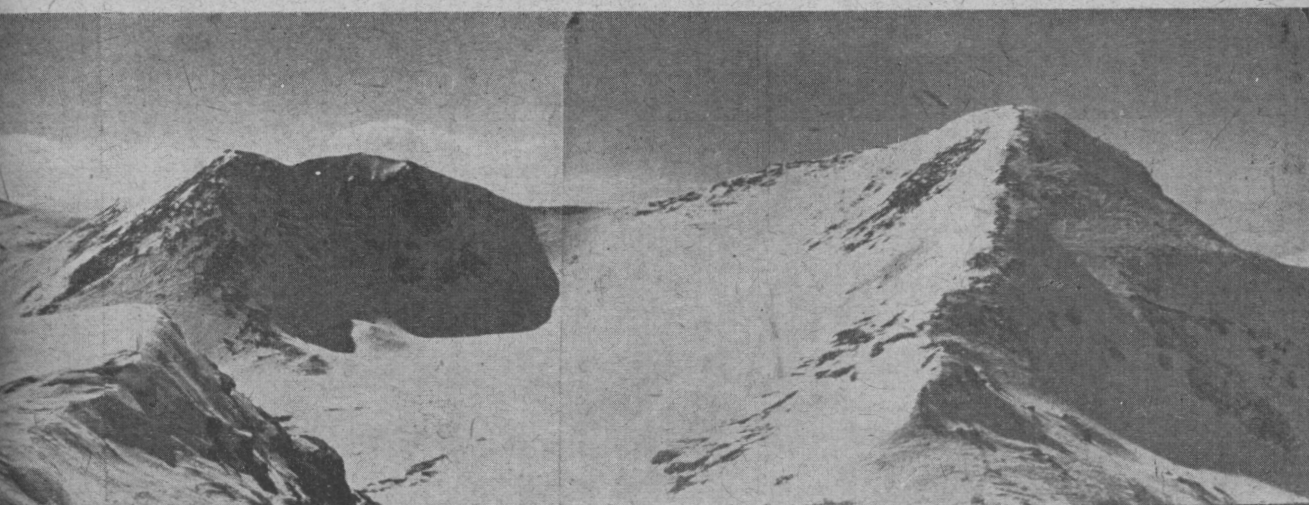
кова нѣща да заблѣстятъ отведнажъ въ нова свѣтлина. . . — — —

Всичко преходно, всичко което се рушеше и отминаваше, бѣше образъ и символъ на онова, което ставаше дълбоко въ насъ. Всичко, а най-много пжтищата.

Древнитѣ по-добре отъ насъ разбираха условността на преходнитѣ нѣща. Не за това ли наричаха пжтищата свещени? Истина, има ли нѣщо по-обикновено, повсѣкидневно отъ пжтищата, а при това и по-велико отъ тѣхъ? Както навсѣкжде, така и тукъ, великото и свещеното бѣ заровено въ всѣкидневно то за да бже скрито отъ прочитъ на профанитѣ.

Сега, полузаспалъ, ти бродишъ отново по всички пжтища, по които деньтъ те води. По скалнитѣ приоблачни пжтеки. Надъ горскитѣ бездни. По настрѣхнали ледени грамади и покрай пѣщи планински потоци. И низъ тихи и мълчаливи горски поляни, кждето за мигъ поне се спирашъ, за мигъ поне да сваляшъ отъ раменетѣ черния огроменъ кръстъ. — — —

Пжтищата. По тѣхъ върви човѣчеството. Тѣ простиратъ прашнитѣ си ленти отъ едната вѣчност до другата и цѣлиятъ нашъ животъ отъ ранна утринъ до късна доба протича по тѣхъ. По пжтищата ни пресрѣщатъ магьосницитѣ съ влшебнитѣ напитки. По тѣхъ се извършва нашето падение, но

Сн. Попов

човъшки

пакъ по пжтя ние срѣщаме отново свѣтлината, която ще ни посочи пжтя на спасението. Понѣкога тѣ вървятъ успоредно, понѣкога се пресичатъ, но всички се сливатъ тамъ, кждето се сливатъ небето и далечнитѣ синкави планини. Колкото и привидно да се раздѣлятъ, въпрѣки всички криволичания, тѣ не могатъ да избѣгнатъ очарованието на безкрая. Най-после една надземна Воля ги събира нѣкой день всички въ пжтя на Оня, който имаше право да каже за себе си: „Азъ съмъ пжтя!“

Не ти ли се е случвало да останешъ самъ въ планината, зиме и безъ пжть? Наоколо ти и небето и планината и снѣга сж се слѣли въ тая сивота, отъ която като че ли и ти си станалъ часть. Безкрайни фирнови полета. Надвиснали надъ тебъ прѣспи. Чудати непознати скали изплаватъ отведнажъ и пакъ се скриватъ въ гонѣщитѣ се мъгли. Времето като че ли е престанало да тече. Безкрайно е като сивотата, която те заобикаля и като безнадежността, въ която се разтопява твоята сжба...

... Но изведнажъ съзирашъ следи по снѣга. Може би другарѣтъ ти е миналъ отъ тукъ. Може би другъ. Който и да е, той ти става отведнажъ близъкъ. Изпълненъ съ довѣрие ти следвашъ чуждия пжть, който извелъ те отъ безнадежността ще те заведе до спокойната планинска долина.

Никой не може да върви безъ пжть. И когато сме вѣнъ отъ него, ний сме като деца загубени въ мрака. Предъ насъ трѣбва да имаме винаги пжтя на другаря, който трѣбва да следваме. И личността, чуждата личностъ, която трѣбва да изградимъ и осществимъ въ себе си. Само тогава ние малкитѣ, обикновенитѣ хора, може да бждемъ ценни за живота. Само тогава, когато осществимъ въ душата си личността на ония, които преминаха преди насъ и чийто пжть сега следваме. Нека бждатъ благословени както бѣ благословенъ и пжтя имъ!

Често пжтищата се събиратъ. Макаръ и за малко. Вървятъ заедно. После нѣщо по-силно отъ насъ ги раздѣля. И вървятъ раздѣлени докато не се слѣятъ съ единствения, вѣчния и неотмѣненъ пжть.

Сега виждамъ планинския превалъ, откждето започватъ две долини, два различни пжтя. Простъ дървенъ кръстъ сочи вододѣла и тѣзи, които нѣколко дни сж бродили заедно по върховетѣ трѣбва оттукъ да поематъ, всѣки по своя пжть. Вечеръ е и залѣзващото слънце е проточило вече между тѣхъ сѣнката на кръста, но тѣ не бързатъ да се раздѣлятъ. Изведнажъ сж станали близки. Изведнажъ иматъ толкова нѣща да си довѣрятъ. Но скитѣ нетърпеливо потропватъ по замръзналия снѣгъ. Време е вече за тръгване и скоро двамината се загубватъ всѣки въ своята долина. А между тѣхъ расте сѣнката на дървения кръстъ. Тя расте, става огромна и раздѣля двата пжтя.

Пжтища човѣшки...

И сждбини човѣшки.

Изъ алпийския дневникъ на д-ръ Т. Сиѣдовски

Водно

БОЖИДАРЪ
СТОИЧКОВЪ

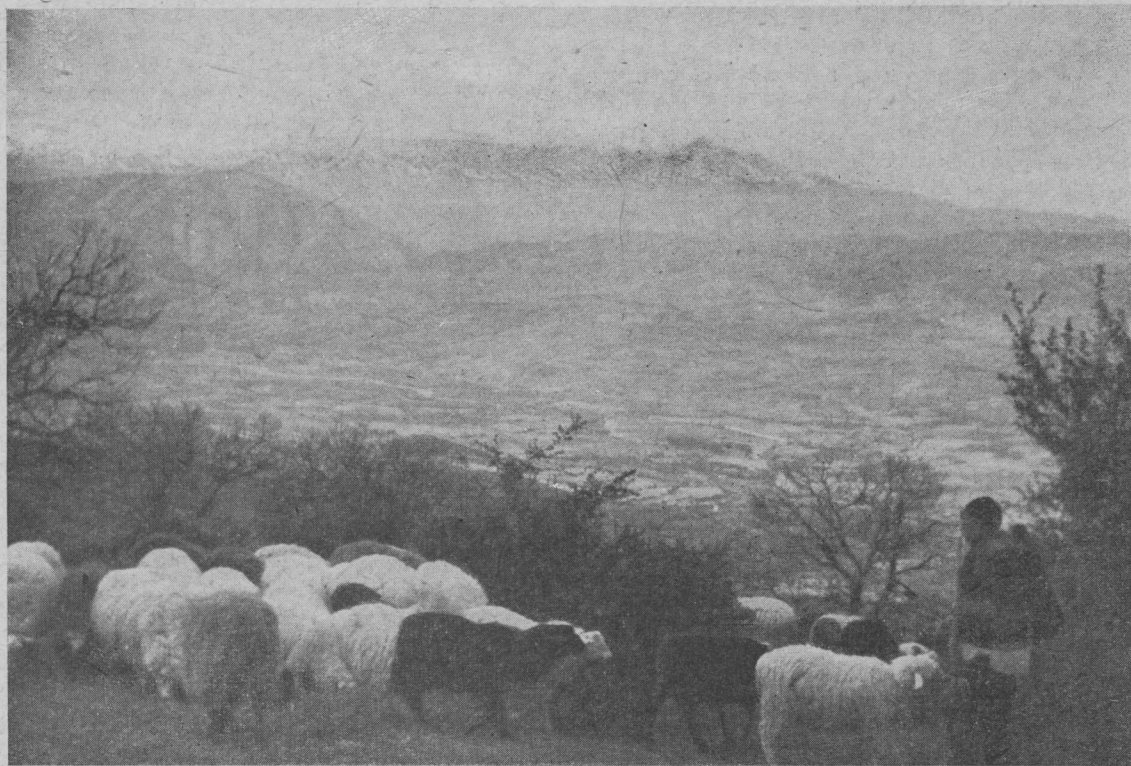
Най-близкото планинско възвишение до гр. Скопие е Водно, което почти обгражда града отъ южната страна (10 до 12 клм. дължина). Планинското възвишение Водно започва на изтокъ отъ прочутото по легендата си „Марково крушче“ и се простира въ западна посока до устието на интересната клисура на рѣката Трѣска, кждето е построена голѣмата електрическа централа на гр. Скопие.

Въ източната си половина Водно има обработваема площъ, но по-голѣмата му частъ е обрасла съ чемширъ и ситна джбова гора, а въ западната частъ сж разположени голѣми и хубави кестеневи гори.

Въ южното подножие на Водно сж град-

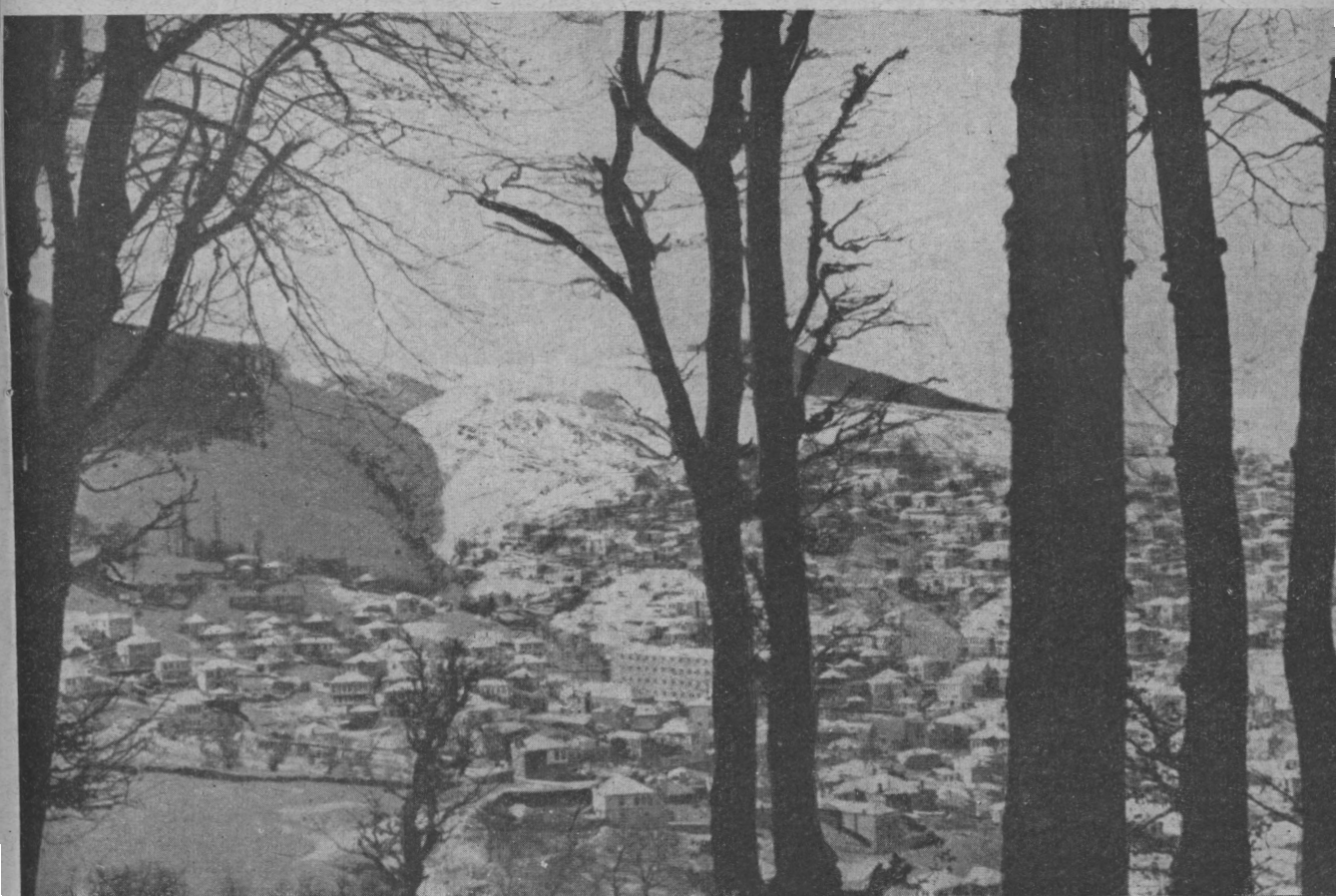
скитѣ лозя съ вилитѣ на по-заможнитѣ граждани, а по-нагоре сж кацнали селцата Горно Водно и Нерези съ известния старъ манастиръ Св. Пантелеймонъ, а още по-на западъ сж селата Гърчецъ и Крушопетъ.

Най-високиятъ връхъ на Водно е Кръстовръхъ — 1066 м. Оттукъ се открива скопското плодородно поле, просѣчено на западъ отъ рѣкитѣ Вардаръ, Трѣска и Лепенецъ, които на 5 км. отъ Скопие се сливатъ въ едно за да продължи Вардаръ като змия на изтокъ презъ Скопското равнино поле. На северъ погледътъ неволно ви се спира на пѣстрата и хубава Скопска черна гора, която като паралелъ на Водно, се простира и обгражда полето на Скопие

Погледъ отъ Водно къмъ Шаръ • Вдѣсно Люботрънъ

Сн. Поповъ

Крушево • Най-високият градъ въ Македония — 1280 м.

Сн. Симовъ

отъ северната му страна и го защищава отъ студениятъ северни вѣтрове. На западъ се издига, далечъ на 30 до 40 км., величествената Шаръ планина съ отличителния си и красивъ връхъ Люботрънъ — 2496 м., който като вѣрна стража бди надъ всичко, което става въ низинитѣ на плоднитѣ македонски поля.

За Скопие планината Водно играе сжщата роль каквато играе Витоша за София. Водно е дробъ за Скопие. То е великолепно поприще за разрастване туризма въ Скопската областъ. Тамъ сж били и първитѣ наченки на скиорството въ Македония. Най-после Водно е било и ще бжде отдушника на скопскитѣ граждани презъ лѣтнитѣ горещини.

По мѣстоположение и по строежъ Водно ни предлага много общи чѣрти съ Витоша. Планината е полегнала като юмрукъ южно отъ града. Прорѣзана е само отъ две почѣртани долини. По върховата ѝ частъ

се срѣщатъ различни терасовидни плата и заоблени каменни грамади. Има много вода, откъдето и името ѝ, за разлика отъ другата, ней подобна, разположена въ предверieto на Шаръ — Жеденъ планина — напълно лишена отъ вода. Случаятъ, по име и по сжщностъ, съ Рила и Верила въ старитѣ ни предѣли.

Поради сравнително малката надморска височина на гр. Скопие, Водно дава видъ на достатъчно високъ масивъ.

Неговитѣ села се занимаватъ съ скотоводство и земедѣлие. При посещението на тѣзи села, прави затрогваще впечатление съвсемъ чистиятъ български езикъ. Тия прости селяци тукъ не употребяватъ нито една чужда дума.

Съкровена мечта на скопскитѣ туристи е да си иматъ единъ заслонъ на Водно. Такъвъ единъ заслонъ ще допринесе още повече за разрастването на планинарството въ Скопската областъ, особено зиме.

Нова туристическа подковка

Обковаването на туристическия обувка с досегашните гвоздеи има известни недостатъци, познати на много от туристите и планинарите в страната ни.

1. Обковаването с обикновените туристически гвоздеи има главния недостатък, че последните разкъсват подметката, изпадат лесно и се изтъкват бързо.

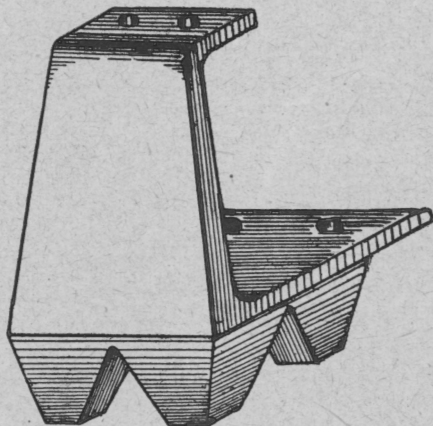
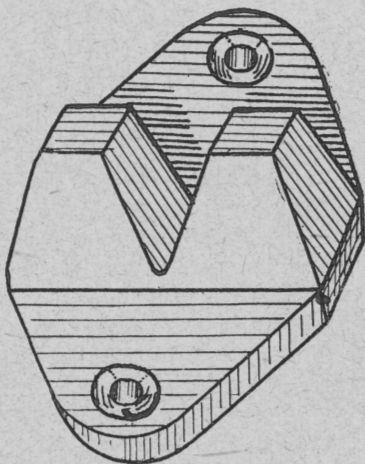
2. Обковаването с трикуни, които с швейцарски патент и сж пригледени само за високопланински турове, гдето има снягъ и ледъ, иматъ недостатъка, че при нашите условия за лѣтенъ туризмъ, тѣ много лесно се изтриватъ, защото триъщата повърхность сж земята е много малка, тѣй като последните сж много заострени, а отъ друга страна набиватъ краката. А и начина на прикрепването имъ къмъ подметката, сж помощта на специални заострени скоби, не е много удаченъ, защото

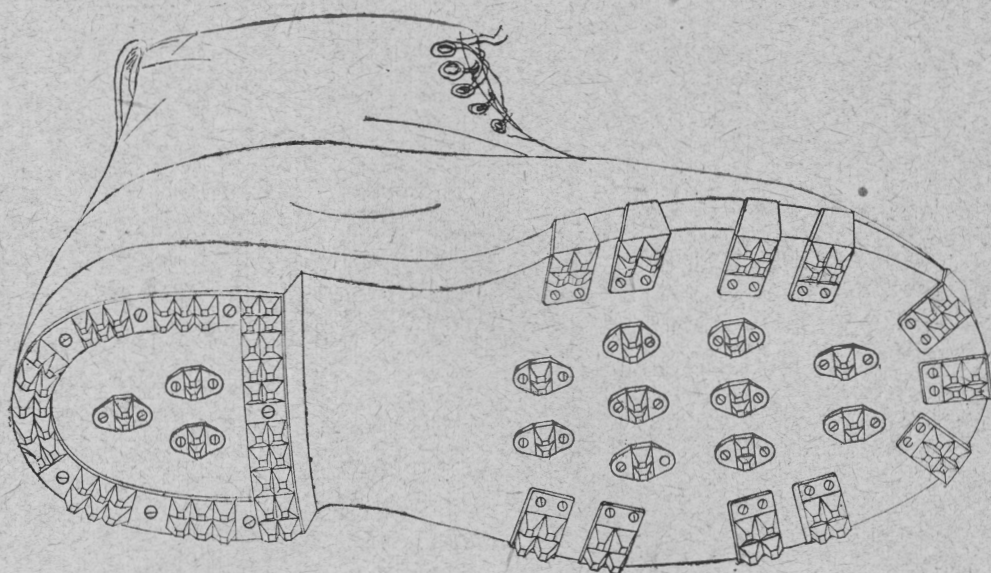
при разсѣхване на подметката, последните се лесно разклащатъ, откъдето последва падането имъ.

Днесъ липсата на кожи и гьонъ на пазара, налага една по-голѣма грижа къмъ туристическия обувка; това ни налага да замислимъ нѣщо по-свършено за подковаването на туристическия обувка.

На приложените фигури и скици се виждатъ новите туристически гвоздеи, които иматъ голѣми предимства предъ всички останали начини на подковаване на туристическия обувки.

1. Новите стоманени туристически гвоздеи иматъ като опорна плоскость къмъ земята четири заострени върха, което дава една по-голѣма опорна повърхность. Вследствие на това, тѣ сж много дълготрайни и по пригледени за нашите условия, защото въ нашите планини нѣма вѣчни снягове и глетчери, за които сж необходимими по-остри

гвоздеи, каквито сж напр. швейцарския патентъ Silvretta, които сж доста разпространени и у насъ.

2. Начинътъ на прикрепването на гвоздеитъ става съ обикновени витла за дърво, което е едно много голѣмо предимство предъ всички други гвоздеи по следнитъ причини:

а. Изпадането на такива гвоздеи е съвършено изключено.

б. При окончателното изхабяване на гвоздея, последниятъ може много лесно да се извади и замѣни съ новъ, като за прикрепването му се използватъ сжитѣ дупки отъ стария гвоздей.

в. Начинътъ на прикрепването на гвоздеитъ съ винтове предпазва подметката отъ разхлабване, а и всички гьонове се притѣгатъ отъ винтоветъ и нѣма опасностъ да се отпори подметката, още повече че страничните гвоздеи обхващатъ всичкитъ гьонове много добре.

3. Страничните гвоздеи напълно замѣстватъ предпазнитѣ ламаринки на скиорскитѣ обуца (тамъ гдето обуцата се триятъ въ бакитѣ на скитѣ), които бѣха единъ отъ голѣмитѣ недостатѣци на сегашната обковка, защото последнитѣ се изкривяваха

много бърже и подметката на това мѣсто най-непредъ се изтѣрваше.

Срѣдищнитѣ туристически гвоздеи представляватъ една пластинка съ два зжба. Пластинката се завинтва съ два винта за подметката и по такъвъ начинъ никога не може да изпадне.

За подковаването на токоветѣ най-подходяще е едно назбено налче, което въ предния край е затворено, защото при сегашния начинъ на подковаване токътъ се изхабява винаги въ предната неподкована страна, особено при слизание на стрѣмни пѣтища, при затворено налче. Отъ друга страна задържането при слизание е по-голѣмо и нѣма опасностъ отъ подхлъзване.

Всичкитѣ изброени нови начини за подковаване на туристическитѣ обуца сж изпробвани отъ нашитѣ планинари и сж дали отлични резултати.

Предлаганитѣ туристически гвоздеи би трѣбвало да намѣрятъ широко приложение при туристическитѣ организации, войсковитѣ части и др., като съ това ще се получатъ грамадни икономии въ разхода на гьонъ, който въ последно време не се намира или е въ много ограничено количество на пазара.

ХОРАТА КОИТО СРЪЩАМЕ
ВЪ ПЛАНИНАТА — ОТКЪСИ

ПЕТЪРЪ БОЕВЪ

Планината и Планинецът

Сждбата пресича нашите житейски пътеки и ние сръщаме лица, които отминават въ неизвестността, чужди и непознати или пъкъ близки.

Това се случва и въ планината.

Когато се движа всрѣдъ хорския мравунякъ по улиците на хилядния градъ, азъ виждамъ въ тази прииждаща и отдрѣпваща се вълна, хиляди лица за които не знамъ и които сжщо не знаятъ за менъ. Тѣ минаватъ, тъжни и увѣхнали, безгрижни и щастливи.

Всѣки върви понесълъ своя скръбенъ или радостенъ земенъ дѣлъ, всѣки съ своята борба за животъ задъ него. И всѣки съ блѣсъка на очите и извивката на устните, говори мълчаливо за своите стракове, надежди и желания.

Притискащи се единъ о другъ, тия хиляди лица сж сякашъ отдѣлни безименни капки на една огромна рѣка, която мълчаливо ги носи къмъ неизвестността.

И както всѣка капка, така и всѣка човѣшка душа се слива и изчезва въ общата маса на хората или на водата.

Въ планината е по-друго. Лицата които сръщаме тамъ, колкото и незначителни да сж, не сж частици на една огромна и сива човѣшка маса, а лица, които носятъ опредѣлена индивидуалностъ.

Въ планината всѣки срещнатъ е познатъ по силата на единъ неписанъ законъ, който кара случайно срещнатите да си подаватъ ръка и да поематъ пътя къмъ върха, който е общъ и като физическа целъ и като идея.

Хижа „Алеко“
он. Филчевъ

Това става по силата на едно здраво обществено чувство, липсата на което превръща градския човѣкъ въ несъвършено обществено животно.

ПЛАНИНЕЦЪТЪ

Ние го срѣщаме често въ нашитѣ скитания изъ планинитѣ. Но кой е той? Дали това е моятъ познайникъ бай Димо отъ Бистрица или бай Михалъ отъ Вазовия „Единъ кжтъ отъ Стара Планина“? Или героятъ на Елинъ-Пелинъ въ „Изповѣдь“ или дѣдо Иванъ отъ „Бачо Киро“ на Змей Горянинъ?

Не е важно съществували ли сж тия типове на планинци като плътъ и кръвъ, защото и днесъ ние срѣщаме планинецътъ

като единъ оформенъ типъ, съ присжци нему духовни и физически чѣрти. Планинецътъ, безразлично дали е овчаръ, дърваръ, ловецъ или горянинъ, е по начало едѣръ, плещестъ мжжъ съ обгорѣло отъ вѣтъра и слънцето лице, по което личатъ браздитѣ на една упорита борба за животъ. Въ погледа му гори самоувѣреността на човѣка, който самъ съ лактитѣ си е прокаравалъ пжтъ въ живота, а широката му добродушна усмивка разкрива безкраенъ оптимизъмъ и твърда вѣра въ доброто начало на свѣта.

Кѣмъ облѣклото и външния си видъ планинецътъ е нехаенъ, нуждитѣ му сж ограничени, желанията сведени до най-необходимото за елементаренъ човѣшки животъ. Макаръ понѣкога да има изгледъ

за безграмотен полудивакъ, той въ сжщностъ обладава качества, които почти липсватъ на съвременния цивилизованъ човѣкъ: безукорна честностъ въ отношенията си съ хората, отъ нищо несѣкрушима обичъ къмъ тѣхъ и постояненъ органически стремежъ да помогне на ближния, да облекчи живота му.

Планинецътъ говори гърлесто и високо и се разговаря съ сжщия тонъ както съ хората, така и съ стоката си. Свое има почти нищо, но не краде и не лъже. Не ходи на църква, но въпрѣки това е светъ човѣкъ, защото той е рѣденъ подъ само звездитъ и затова не се моли на Бога, а му се чуди на всичко, което е сътворилъ.

Чуждъ на всѣкакви ограничения и условности, той е свободенъ отъ провалата и параграфитъ, съ които е изпълненъ и скованъ живота на културния човѣкъ на града.

Планинецътъ живѣе въ единъ свой особенъ, не само физически, но и духовенъ свѣтъ, кждето всичко е одухотворено въ свѣтлината на единъ своеобразенъ пантеизъмъ.

Планинецътъ притежава първично чувство за простата съкровеностъ на нѣщата и вѣра въ предопредѣленото и неизбѣжното въ живота.

Въпрѣки всичкитъ си несъвършенства, планинецътъ все пакъ се явява като въплъщение на жизнена воля и проста мждростъ, на примитивенъ, но здравъ моралъ и затова той е положителенъ типъ, носителъ на едни отъ най-добритъ свойства на човѣшкия духъ.

ПЛАНИНАРЪТЪ

Погледътъ му излъчва смѣлость, стигаща до дързостъ. Очитъ му гледатъ открито и право къмъ свѣта, сякашъ искатъ да кажатъ: погледнете, ето това е желанието обрзъ на новото поколѣние.

Профилътъ му, ясно очертанъ върху синия фонъ на небето, изразява упоритостъ и вродена интелигентностъ. Устнитъ му сж леко присвити, готови да се надсмѣятъ надъ всички опасности и бури въ свѣта.

Движенията му сж рѣзки и предизвикателни. Отъ цѣлото му държане и вън-

шенъ видъ лѣха спокойна самодувѣреностъ и гордостъ. Природата е вложила въ самата опасностъ една мощна привлѣкателностъ и тя е която неудържимо го зове.

Неотразимата прелестъ на планината до голѣма степенъ е дѣло, главно на постоянната опасностъ, която тя представлява.

Затова планинарътъ е мжжъ съ повишено самочувствие: той има нужда да се чувствува готовъ за подвигъ и постоянно да държи будно съзнанието за върховенството на волята на.

За него другарството и самоотверженостъта сж добродетели, които той прилага не по силата на нѣкакъвъ изключителенъ моралъ, а като изпълнение на единъ дългъ, включенъ въ общитъ закони на живота.

За планинарътъ борбата е сждба. Тя поражда въ него една възбуда, която разгаря смѣлостьта и задушава инстинкта за самосъхранение. Силенъ и младъ, планинарътъ чувствува избликъ на сили, които да разходва и затова изпитва органическата потребность да покровителствува по-слабия, да се притече всѣкога на помощъ и да се бори, за да преодолѣе физически и духовно свѣта, който го заобикаля.

Планинарътъ носи една раница, въ която се намира спиртникъ, термусъ, суха храна и консерви и тънки дрехи. Често той носи пикелъ и фотоапаратъ. Безгриженъ той изминава дълги разстояния безъ да знае умора.

Цѣлъ день той е въ движение. Привечерь, той опѣва съ другаритъ си палатка и после дълго разговаря около буйния огънь. И когато нощта се възцари, тѣ лѣгатъ въ палатката и заспиватъ дълбоко, докато ги събудятъ сутринъ пѣснитъ на птицитъ.

Ти прострѣ тогазъ за менъ
твойтъ здрави две рѣце.
Азъ ще помня този день
сѣ чиста радость на сърдце.

Че по стрѣмнитъ скали
бѣхъ безсиленъ катъ дете.
Ти понесе ме съ любовь
въ твойтъ здрави две рѣце.

Д. Антонова

ЦЕРЕПАШИНА • ШАРЪ

СН. ПОПОВЪ

ОТЪ ЧАСТЪ ЗА ЧАСТЪ

СЪОРЪЖЕНИЯТА

44

ПЛАНИНСКИТЪ ОБУВКИ

Обувката е най-важният елемент от планинското съоръжение както през лътото, така и през зимата. Чрез добрата обувка, планинарът е по сигурен в своята стъпка; чрез добрата обувка, катерачът е по-резултатен в своите начинания; най-сетне, без добра обувка няма добри постижения в ски-техниката.

Без да даваме определение на туристически, скиорски, катерачески и универсални обувки, до каквито общи видове се свеждат планинските обувки, ще изтъкнем ония техни общи и специфични черти, без които казаните обувки не оправдават своето предназначение.

Първата обща характеристика на планинските обувки е, че те трябва да бъдат направени от плътен, здрав, добре омазнен юфт, здрави и гъвкави гънове, в състояние да устояват колкото се може повече на подковката. Гъовете трябва да бъдат тънки и повече на брой, от което се получава гъвкавостта на подметката. Те трябва да бъдат шити.

Втората обща черта е, че тези обувки трябва да бъдат обезателно високи, добре пристегнати в глезенитъ. По този начин, чувствителният инак глезени се запазват от наранявания, намаляват се до минимум случаите за тяхното изкълчване, а от друга страна изключва се проникването на чужди тела в вътрешността на обувката, каквито са дребните камъчета, пръскачът, пръстът, снягът, тревичките и др., които неминуемо водят до болезнено разраняване на ходилата.

Трета обща черта, като изключим катераческите обувки, е че токовете трябва да бъдат по възможност по-големи по повърхност, тъй като при наличността на голъм ток кракът стъпва много по-стабилно.

Като друга една обща особеност трябва да споменем и дупките за провяряне на връзките. Последните трябва да бъдат без капсули и с най-малки размери. В такъв случай, обаче, кожата на това място трябва да бъде удвоена. Липсата на металчески капсули нама-

лява извънредно много случаите за притриване, а от там и за скъсване на връзките. А всеки много добре знае какви главоболия и лоши последици може да донесе скъсването на една връзка през време на един по-голям тур, особено ако той е зимен или катерачен. Помалките дупки, пък, не позволяват влизането на прах, вода, сняг, в зависимост от годишното време, в което излетуваме.

Като последна обща черта ще добавим, че всяка планинска обувка, трябва да бъде направена достатъчно голяма, че да позволява носенето на два чифта дебели вълнени чорапи. През зимата ползата от това не се нуждае да бъде обоснована. През лътния сезон, както е известно, вълната поддържа краката в най-хигиенични условия, а от друга страна, дебелината на чорапите не позволява и при най-отрудения ход и при най-големите горещини, набиването на ходилата.

Лътната туристическа обувка трябва да бъде, както вече казахме, 2 до 3 пръста над глезенитъ. Така тя запазва глезенитъ без да губи от еластичността на горната си свивка. За разлика от общото мнение, лътната обувка трябва да бъде с колкото е възможно по-малко шевове, от което следва, че повърхната ѝ част не трябва да бъде съставена от много парчета. Това схващане е продиктувано от съображението, че лътно време планинската обувка претърпява много повече триене съ твърди тела от разнообразен характер (каквото е случая при слизане на моренни наслаги, спускане по сипеи, преминаване на клекови пространства), отколкото през който и да било друг сезон, от което конциът на шевовете постоянно се късат. Най-важен момент, обаче, при лътната обувка, е нейната подковка. Подковката трябва да бъде изцяло прокарана, като се обърне особено внимание на върховата част на подметките и токовете. Трикуните в носовата част на подметката, когато са добре разположени според постановката на краката на всеки един, премахват връщането от 3 и повече сантиметра, което естествено следва при всяка стъпка по наклонена повърхност. Отукъ голяма икономия в сили, по-голяма сигурност и по-добри постижения. Добре подкованият ток, особено от вътрешната страна, се запазва от разбиване, спирачка е при слизането и придава по-голяма прилепност към повърхността при всички обстановки,

Зимната скиорска обувка трябва да има кожена повърхност, съставена от повече парчета. През зимата няма опасност от триене с твърди тела, поради което многото шевове не представляват особенъ недостатък. Схващането, че шевове давали възможност за проникване на водата е крайно неоснователно. Обикновено тези шевове още след първия излет се толкова много замърсяват и заплескват с смазка, че нищо не е въ състояние да проникне през тях. От друга страна, знайно е, че зимните планински обувки са направени от два ката кожи, от които долниятъ е винаги цѣлъ. Предимството на многото парчета е, че зимната обувка не се деформира. Този изводъ всѣки може да си направи ако хвърли погледъ върху носенитѣ едва два сезона модерни скиорски обувки — направени само отъ едно парче кожа. Тѣ отдавна са си изгубили формата на обувки, вследствие влагата и водата, а покрай това, са престанали и да бждатъ скиорски обувки — добре прилепнали къмъ крака, отъ което зависи до 50% заучаването на ски-техниката. За разлика отъ лѣтната, зимната планинска обувка трябва да бжде по-леко подкована. Достатъчни са трикунитѣ въ носовата частъ, едно разрежено обкръжаване подметката съ цигански гвоздеи и едно добро обковаване на тока. Последниятъ, обаче, трябва да бжде въ сръдишната си частъ покритъ съ каучукъ, за да не се задържа снягъ.

По тази причина и сръдишната частъ на подметкитѣ не следва да бжде подкована. Върховата подковка спомага извънредно много за захващане въ сняга и леда, когато се наложи едно предвижване безъ ски.

Катераческитѣ обувки, различаващи се значително отъ другитѣ планински обувки, трябва да иматъ за подметки, въ зависимост отъ предназначението имъ, добре насмолено и пресовано кече, тъканъ отъ ликови нишки, каучукъ или пъкъ гъонъ съ подковка. Първитѣ три материи се употребяватъ при карстовитѣ турове, тъй като тяхната прилепностъ върху варовика е голѣма, независимо отъ мокрото или сухото състояние на последния. Тѣзи обувки не се нуждаятъ отъ токове. При гранитнитѣ или сиенитни турове, предпочитателно е една добре подкована, по казания вече начинъ, чисто планинска обувка. Подковката е най-важниятъ елементъ на планинарската обувка. Тукъ, подковката играе по-голямо много фатална роля. Единъ разклатилъ се гвоздеи може да коштува често живота на практикуващия катерачеството. И докато грижата на скиора и туриста трябва да бжде преди всичко добре смазаната обувка, катерачътъ следъ всѣки туръ трябва грижливо да преглежда състоянието на гвоздеитѣ, като поставя веднага всички паднали или приковава всички разклатили се такива.

Универсалнитѣ планински обувки, нагодени така, че да служатъ презъ всички го-

дишни времена и за всичко, са съ много усиленна подковка. Горната имъ частъ е обикновено отъ три парчета. У тяхъ са застъпени, чрезъ смислено комбиниране, всички предимства изтъкнати тукъ за всѣки видъ планинска обувка. При тези обувки, по всѣка въроятностъ въ много близко време, ще се приложатъ описанитѣ въ настоящата книжка нови туристически гвоздеи, изработени отъ инж. Йордановъ.

Накрая да кажемъ нѣщо и за грижитѣ по обувкитѣ. Тѣ трябва да бждатъ голѣми. Следъ всѣко излизане, тѣ трябва да бждатъ почиствани, измивани и грижливо смазвани съ специална смазка, като коравитѣ части, каквито фортоветѣ и носа, се мажатъ само повърхностно. Въ противенъ случай тѣ омекватъ съ времето. Следъ това, обувкитѣ се напъиватъ добре съ хартии, за да дочакатъ ча сухо мѣсто следващия излетъ.

Б. СТ.

ИЗЪ СЪЮЗО

Известни Ви са причинитѣ, поради които презъ изтеклата година не можахъ да се състоятъ, както редовниятъ съборъ, така и проектиранитѣ съюзни срещи. При тези обстоятелства, Ц. н. реши да изложи своята дейностъ и съюзнитѣ постижения за времето отъ юбилейниятъ съборъ въ Бургасъ до края на 1941 год. въ кратъкъ отчетъ, отпечатанъ и своевременно изпратенъ на всички съюзни клонове и учреждения, съ които Съюзътъ ни е билъ въ връзка.

На основание постановлението на Министерския съветъ № 3419 (Държавенъ вестникъ брой 190 отъ 1941 г.) Централното настоятелство и Съюзната контролна комисия бѣха свикани на съвмѣстно заседание на 29 декемврий 1941 год. при следния дневенъ редъ:

1. Приемане отчета на Ц. н. за 1940-1941 г.
2. Измѣнение на членъ 17 отъ съюзния уставъ.
3. Изборъ и конституиране на нови Ц. н. и С. к. к.
4. Приемане бюджета и плана за дейностъ за 1941-1942 год.

Централното настоятелство и Съюзната контролна комисия въ желанието си да придадатъ публиченъ характеръ [на това заседание и да чуютъ евентуални преценки и положения върху съюзната дейностъ, поканиха на същото заседание всички почетни съюзни членове въ столицата и настоятелствата на софийскитѣ и близкитѣ до София клонове. На събранието присъствуваха почетнитѣ членове: проф. Теодоровъ-Баланъ, д-ръ Хр. Пиперовъ, д-ръ Иванъ Велковъ, д-ръ П. Пѣевъ, Илия Зурковъ, Георги Георгиевъ, Георги Богдановъ и инж. Х. Броксъ,

а също така и голѣма частъ отъ членоветъ на настоятелствата на софийскитѣ клонове, начело съ председателитѣ имъ.

Съюзниятъ председателъ д-ръ Божко Ковачевски откри заседанието и направи кратъкъ прегледъ на условията за работа презъ изтеклата година, както и на постигнатитѣ резултати. Той изрази радостта си, че за българскитѣ туристи се откриватъ широки възможности за дейностъ въ новоосвободенитѣ земи.

Въ станалитѣ разисквания взеха участие инж. Х. Броксъ, д-ръ П. Пѣевъ, Георги Ст. Георгиевъ, Ил. Грънчаровъ, Б. Воденичаровъ, Г. Драгоевъ, Т. Тодоровъ, П. Кебърле, В. Радевъ и др., които направиха положителна преценка за работата, която е била извършена отъ Ц. н.

Ц. н. и С. к. к. сж довольни, че имаха възможностъ да влѣзатъ въ прѣка връзка по съюзнитѣ въпроси съ една голѣма група туристически дейци.

За да се избегнатъ каквито и да било недоумения, Ц. н. подчертава, че отчетътъ ще бжде представенъ на одобрение отъ бждещия редовенъ съборъ и че последниятъ ще се произнесе изцяло върху дейността на съюзнитѣ органи.

На сжщото заседание, следъ като се изслуша мотивирания докладъ на съюзния председателъ и по силата на постановлението на Министерския съветъ, реши се членъ 17 отъ съюзния уставъ да бжде измѣненъ, като съставътъ на Ц. н. се увеличава отъ 12 на 15 члена. Нуждата отъ това увеличение се яви заедно съ нарастването брой на съюзнитѣ клонове следъ освобождението на поробенитѣ земи, а едновременно съ това — увеличение на работата и задълженията на Ц. н.

Отъ досегашния съставъ на Ц. н. излѣзоха другаритѣ: Петъръ Хаджиевъ, Брайко Георгиевъ и Любенъ Тодориновъ, а отъ С. к. к. — Иванъ Хр. Ламбовъ и Миланъ Кузовъ, като П. Хаджиевъ и Ив. Хр. Ламбовъ бѣха отново избрани въ съюзната управа при размѣна на заеманитѣ до сега отъ тѣхъ постове.

На другаритѣ Миланъ Кузовъ, Любенъ Тодориновъ и Брайко Георгиевъ Ц. н. изказва и тукъ сърдечната си благодарностъ за положения отъ тѣхъ трудъ.

На това заседание се избра ново Ц. н. и С. к. к. въ следния съставъ:

Централно настоятелство

Председателъ: Д-РЪ БОЖКО КОВАЧЕВСКИ
Подпредседатели { ДИМИТЪРЪ КОКОШКОВЪ
 ГЕОРГИ ДРАГОВЕВЪ
Секретарь: ИВАНЪ Н. ИВАНОВЪ
Касиеръ: ИВАНЪ ХР. ЛАМБОВЪ
Редакторъ: БОЖИДАРЪ СТОИЧКОВЪ

Членове { АРХ. ГЕНЧО СКОРДЕВЪ
 ТОДОРЪ ИВ. ТОДОРОВЪ
 АЛЕКСАНДЪРЪ ЛЕФТЕРОВЪ
 МИХАИЛЪ КРЪШНЯКЪ
 ПАВЕЛЪ КЕБЪРЛЕ
 ВАСИЛЪ РАДЕВЪ
 ДЯНКО ЧОЛАНОВЪ
 ИВАНЪ МИЯТЕВЪ
 ДИМИТЪРЪ ТАЛЕВЪ

Подгласници { ИВАНЪ ХАНДЖИЕВЪ
 ИЛИЯ ГРЪНЧАРОВЪ

Съюзна контролна комисиия

Председателъ: ПЕТЪРЪ ХАДЖИЕВЪ

Членове { ИНЖ. ХР. ИВАНОВЪ
 БОРИСЪ ВОДЕНИЧАРОВЪ

Подгласникъ: ИВАНЪ КОЗЛОВСКИ

Нови членове на Ц. н. и С. к. к. сж другаритѣ:

Павелъ Кебърле, Денко Чолаковъ, Иванъ Миятевъ, Димитъръ Талевъ, Борисъ Воденичаровъ.

Така устроена и разширена новата съюзна управа поема ръководството на Българския туристически съюзъ съ съзнанието за дългъ, съ желание и непоколебима воля за дѣлова работа, необходими повече отъ всѣки другъ пътъ за нормалния животъ на Съюза.

Въ своитѣ усилия новата съюзна управа разчита на довѣрието и пълната подкрепа на съюзнитѣ клонове и вѣрва, че ще ги оправдае напълно.

Резюме на отчета на Ц. н. за 1941 г

Презъ отчетния периодъ съставътъ на Ц. н. е претърпѣлъ промѣни: д-ръ Андрей Пиперовъ, поради заминаването му въ чужбина е напусналъ на 23. IX. 1940 г. и Петъръ Джамджиевъ, поради служебни ангажменти е напусналъ на 26. IV. 1941 год. На тѣхно мѣсто сж влѣзли въ състава на Ц. н. подгласниците А. Лефтеровъ и М. Кръшнякъ.

На 7. XI. 1941 год. Ц. н. и С. к. к. сж подали оставка съгласно постановлението на Министерския съветъ при № 3319.

КАНЦЕЛАРИЯ. Отъ излѣзлитѣ писма и окръжни се вижда, че въпрѣки мобилизирането на съюзния секретаръ Иванъ Ивановъ на два пѣти и на административния секретеръ Ст. Стефановъ, че живота въ съюзната канцелария не е замръзълъ.

ОРГАНИЗАЦИЯ. Връзката между съюзнитѣ клонове и Ц. н. е поддържана чрезъ кореспонденция, окръжни и посещения. Кореспонденцията по размѣръ и съдържание е напълно задоволителна.

Издадени сж 12 окръжни, въ които сж били застъпени напѣтствия по всички области изъ съюзния животъ и творчество.

Презъ отчетния периодъ сж били посетени отъ членове на Ц. н. клоновѣтъ въ Айтосъ, Бургасъ, Варна, Видинъ, Враца, Габрово, Г. Джумая, Г.-Орѣховица, Дръново, Елена, Казанлъкъ, Карнобатъ, Котелъ, Омортагъ, Пазарджикъ, Пловдивъ, Плѣвенъ, Разградъ, Русе, Свишовъ, Ст.-Загора, Ч. Бръгъ, Чирпанъ и Шуменъ, както и почти всички градове на новопридобититѣ земи.

Неблагоприятнитѣ условия за обществена дейностъ не сж попрѣчили за основаването на

нови съюзни клонове, предимно въ свободна Добруджа и Македония.

Приети сж били новите клонове: с. Рила — „Еленинъ връхъ“; Силистра — „Караджата“; Добрич — „Калиакра“; Рилски манастир — „Св. Ив. Рилски“; Тутраканъ — „Тутраканецъ“; Битоля — „Пелистеръ“; Велесъ — „Бабуна“; Гевгели — „Кожухъ-планина“; Крушево — „Мечкинь Камъкъ“; с. Попица — „Милянъ Камъкъ“; Прилепъ — „Златовръхъ“; Поморие — „Черно море“; Скопие — „Шаръ“. Въ периодъ на образуване — Струмица, Охридъ и Куманово.

Печатни издания. Презъ отчетната година Ц. н. е имало само едно печатно издание — списание „Български туристъ“. Презъ сщия периодъ сж издадени юбилейни сборници на: Български алпийски клубъ, на клона „Узана“ — Габрово и на клона „Девненски извори“ — Варна, които сж единъ цененъ приносъ къмъ туристическата литература.

ФИНАНСИ. Презъ отчетната 1940 г. развиващитъ се събития сж се отразили както на финансовото състояние на отделните клонове, така и на Съюза. За реализиране бюджета за 1940 г. е видно, че срещу предвидената въ прихода сума 555,000 е реализирана сумата 474,505 лв. Въ разходната си частъ бюджетътъ е реализиранъ въ размъръ 536,496 съ единъ дефицитъ отъ 61,994 лв.

Този дефицитъ би се покрилъ автоматически, ако клоновете биха издържали поне една частъ отъ задълженията си къмъ Съюза.

ДИАПОЗИТИВНА СЛУЖБА. Ц. н. е направило една добра стъпка като се е сдобило съ специаленъ проекционенъ апаратъ, и съ изработенитъ диапозитиви отъ г. г. Г. Георгиевъ и М. Кръшнякъ, съ които се е дала възможността на Комитета за пропаганда да организира редица прожектирания съ диапозитивитъ придружени съ сказки.

ОФИЦИАЛНИ ВЛАСТИ. Отношенията на Ц. н. съ официалнитъ власти сж били нормални. Въ кръга на възможното Б. т. с. е получилъ материална и морална подкрепа на държавнитъ институти. Ц. н. благодари най-вече на г. министра на благоустройството г. инж. Василевъ и на главния ръководителъ на организацията на българската младежъ „Бранникъ“ г. д-ръ Клековъ, за отпуснатитъ помощи, които сж улеснили материалното творчество на Б. т. с.

Съюзниятъ председателъ д-ръ Б. Ковачевски отъ трибуната на Народното събрание е защитилъ и подчерталъ необходимостта отъ законъ за стопански туризъмъ.

СРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ. Ц. н. е поддържало редовни връзки съ Ю. т. с. и Съюза за защита на родната природа.

Въ изпълнение решението на юбилейния Съборъ и на своето общо годишно събрание, Българскиятъ алпийски клубъ е преминалъ въ редоветъ на Б. т. с. и съ това се е направило

една голъма стъпка напредъ къмъ пълното обединение на българскитъ туристи.

МЕЖДУНАРОДНИ ВРЪЗКИ. Предвидъ усложнения международенъ животъ Ц. н., презъ отчетния периодъ е поддържало връзки само чрезъ размяна на списания и туристическа литература, както и съ случайни посещения.

ХИЖЕСТРОЙСТВО И МАРКИРОВКА. Върпки липсата на обективни условия за работа Ц. н. съ усилията на съюзнитъ клонове е постигнало добри резултати.

Презъ отчетната година сж били завършени и осветени:

— Юбилейниятъ заслонъ „Ив. Вазовъ“ въ Рила.

Освещаването се извършило на 25. VIII. 1940 г. На тържеството била връчена почетната значка на председателя на клона „Рилски езера“ — Дупница, г. Асенъ Меджидиевъ, провъзгласенъ за почетенъ членъ на Б. т. с. отъ юбилейния съборъ.

— Хижа „Узана“ въ Стара планина, построена отъ габровския клонъ. Освещаването станало на 8. IX. 1940 год. На тържеството е била връчена почетната значка на г. Коста Пенчевъ, председателъ на габровския клонъ „Узана“.

— Хижа „Князъ Симеонъ Търновски“ на бургазкия клонъ „Странджа“. Освещаването се извършило непосредствено следъ Юбилейния конгресъ.

— Заслонътъ „Св. Ив. Рилски“ въ Рила, изграденъ съ общитъ усилия на Светата рилска обителъ, Столичната община и Българския туристически съюзъ и осветенъ на 28. IX. 1940 т. На тържеството е била връчена почетната значка на архимандритъ Натанаилъ, а по-късно въ София — на г. инж. Гошевъ.

Презъ отчетната година сж били завършени но не осветени: хижа „Рай“ на клона въ Капоферъ; хижа „Елъ-Тепе“ на клона въ Банско и хижата въ Витоша на новия клонъ на Б. т. с. — Желъзничарското туристическо дружество въ София.

— Заслонътъ „Маловица“ е билъ разширенъ и надстроенъ съ втори етажъ.

Съюзнитъ клонове въ Сопотъ, Перникъ и Лиджене сж започнали нови строежи въ планинитъ, които сигурно ще бждатъ завършени презъ 1942 год.

При новитъ завършени строежи и следъ освобождението на Македония, туристическитъ хижи сж увеличили своя броя отъ 50 на 56, а домоветъ отъ 10 на 13.

Постигнатото и по отношение на хижната маркировка е твърде задоволително. Следъ маркирането на Мусаленския дълъ, Юмрукъ чалския дълъ и частъ отъ Пирина, предстои маркирането на Дупнишка Рила.

Начъртания за 1942 год.

Първата стъпка на Ц. н. е отправена къмъ заздравяването на финансовото положение на Съюза.

Желаемъ да бжде добре разбрана твърдостта, която Ц. н. ще прояви къмъ клоноветъ, които иматъ навикъ да отлагатъ за дълго или забравятъ своитъ материални задължения. Предупреждаваме всички съюзни клонове, че по отношение тѣхната изправностъ Ц. н. нѣма да допусне презъ тази година абсолютно никакви отстъпки.

Напомняме на всички клонове, че съгласно устава тѣ сж длъжни да се отчетатъ окончателно за изтеклата 1941 година най-късно до края на м. априлъ т. г. Поради особено тежкото финансово положение на Съюза, желателно е клоноветъ-длъжници да не дочакватъ крайния срокъ, а веднага следъ получаване на окръжното да изпратятъ на Ц. н. длжимитъ суми, още повече като се има предвидъ, че всички поръчки на материали, необходими за клоноветъ, Ц. н. заплаща въ брой.

Презъ течение на годината членски карти и марки, хижни билети и други материали ще бждатъ изпращани на редовнитъ клонове само срещу предварително заплащане. Срещу първитъ направени поръчки клоновитъ настоятелства сж длъжни най-късно до единъ месецъ отъ датата на получаване поръчката да внесатъ най-малко 25% отъ стойността имъ. Нови поръчки въ никой случай не ще бждатъ изпълнени, докато не бжде издължена напълно стойността на полученитъ преди материали.

Напомняме на клоноветъ, които иматъ останали непласирани членски марки отъ 1941 год. да ги върнатъ най-късно до края на м. февруарий т. г. за да бждатъ завърсени съ тѣхната стойностъ. Следъ този срокъ непредставенитъ марки оставатъ въ тежестъ на неизправния клонъ.

Съобщаваме Ви, че новитъ членски марки за 1942 година сж отпечатани своевременно и стоятъ на разположение на клоноветъ. Настоятелствата трѣбва веднага да направятъ своитъ искания и да вложатъ повече старания въ преписването на членоветъ.

Обръщаме внимание на новооснованитъ съюзни клонове въ освободенитъ земи, че отъ началото на тази година тѣ ще се задължаватъ и отчитатъ еднакво съ всички останали клонове. Отдѣлнитъ видове материали се заплащатъ на Ц. н. както следва: членска карта — 2 лева; членска марка — 25 лева; съюзна значка — 20 лева; хижни билети за денувка и одеало — кочанъ отъ 100 билета — 10 лева; абонамента на списание „Български туристъ“ за съюзнитъ членове — 50 лева, за сродни организации — 65 лева и за нечленове — 100 лева.

Новооснованитъ клонове да иматъ предвидъ, че съюзнитъ хижни билети сж задължителни за всички клонове, които стопанисватъ хижи, заслони и домове. Въ никой случай не се допуска употребата на печатани отъ клоноветъ билети.

Онѣзи отъ новооснованитъ клонове, които иматъ непласирани отъ изпратенитъ имъ даромъ членски марки отъ 1941 година да ги върнатъ

веднаги и да направятъ поръчката си за нови.

Повтаряме, че само навременната отчетност на клоноветъ може да осигури една нормална съюзна дейностъ презъ годината, отъ която изправностъ ще добиятъ по-голъма подкрепа и облаги, преди всичко, самитъ клонове.

Съюзното списание, което въпрѣки тежкитъ материални условия, излизаше редовно презъ годината и при това съ технически подобрения и по-голъма художествена изисканостъ, ще продължи да излиза и презъ тази година подъ сжщата редакция.

Забавянето на последнитъ две книжки отъ изтеклата годишнина и първитъ на новата годишнина се дължи на отсъствието по служба на съюзния редакторъ и на претрупаната работа въ печатницитъ.

Напомняме на съюзнитъ клонове, че по съюзния уставъ, всички членове на Б. т. с. задължително получаватъ съюзния органъ „Български туристъ“.

Въпрѣки извънредното повишение на ценитъ на материалитъ и на работната рѣжа, абонаментътъ на списанието се повишава само съ 5 лева — 50 лева за членове и 100 лева за нечленове.

Настоятелствата на клоноветъ иматъ задължението веднага да върнатъ изпратенитъ имъ своевременно пощенски карти, като попълнятъ броя на своитъ абонати за тази година, за да може Ц. н. съответно да опредѣли тиража на списанието и за да не се правятъ излишни разноски по експедицията и похабяване на книжкитъ.

Препоръчваме Ви да задължите всѣки редовенъ членъ на клона да запише поне единъ свой познатъ за абонатъ на „Български туристъ“, съ което ще се допринесе извънредно много за неговото популяризиране, а чрезъ това и за пропагандиране дѣлото на организирания български туризъмъ.

Съобщаваме, че окръжното на Б. д. ж., съ което се разрешава на членоветъ на Б. т. с. да пътуватъ съ намаление 30% отъ ценитъ на редовната тарифа въ групи най-малко отъ по 5 души, носи № III 231-3 отъ 1 януарий 1942 г. Този нумеръ следва да се вписва въ увѣренята за пътуване по желѣзницитъ — образецъ № 16. Удостоверенията се доставятъ при поискване отъ Ц. н.

Като вземаме поводъ отъ пожара, който унищожи до основи току що завършената хижа „Козя стена“ въ Стара-планина, преди още сжщата да е била застрахована, задължаваме клоноветъ, които стопанисватъ съюзни хижи, да проучатъ на мѣстна почва условията, които имъ се предлагатъ за застраховане на хижитъ отъ пожаръ и да ги съобщатъ веднага.

Предупреждаваме онѣзи съюзни клонове, които иматъ намѣрение да искатъ материална подкрепа отъ организацията на българската младеж „Бранникъ“, че това тѣ не могатъ да сторятъ направо, а само чрезъ Ц. н. на Б. т. с.

Всички други искания на клоновете направо до ръководството на организацията „Бранник“ ще остават безъ последствие. Разпределянето на отпускните помощи ще става отъ Ц. н., съобразно навременността на нуждитъ по възприетия общъ хижестроителенъ и маркироваченъ планъ на Съюза.

• Задължаваме клоновете, които стопанисватъ хижи, заслони и домове, да съобщатъ до края на този месецъ отъ колко лица сж били посетени презъ 1941 год., като се упомене какво е било ежемесечното посещение.

• Поканваме съюзнитъ клонове да използватъ зимния сезонъ за засилване на организационната и пропагандна дейность.

• Напомняме, че Ц. н. държи на разположение на клоновете изключителния като пропагандно срѣдство документаленъ филмъ „Борба за Хималаитъ“, който при това се отпуска безплатно. Филмътъ е освободенъ отъ акцизъ и всички приходи отъ представянето му оставатъ изцѣло въ полза на клонъ. При поискване на филма, посочвайте точнитъ дати, за които желаете да го имате на разположение.

• Ц. н. предлага и нѣколко серии отъ цѣтнн диапозитиви, изобразяващи красотитъ на роднитъ планини. Проектирането имъ става съ специалния съюзеиъ прожекторионенъ апаратъ и екранъ съ платно. Самото проектиране може да трае отъ часъ до часъ и половина, придружено съ подходяща сказка.

• За всички прояви на организационната и просвѣтна дейность съобщавайте своевременно на Ц. н., за да имъ се дава гласность чрезъ съюзния органъ и чрезъ столичната преса.

РАЗНИ

ГЕОРГИ СТ. ГЕОРГИЕВЪ
Почетенъ председателъ на Българския фото-клубъ; почетенъ членъ на Загребския фото-клубъ.

ИЗЛОЖБАТА НА ХЪРВАТСКАТА ХУДОЖЕСТВЕНА ФОТОГРАФИЯ ВЪ СОФИЯ

Общиятъ културенъ напредѣкъ на страната ни презъ последното десетилѣтие наложи организирани грижи и у насъ за художествената фотография. Тази нужда неотдавна създаде Българския фото-клубъ въ София — една чисто идейна организация за разпространение на трезва фотографна култура и просвѣта всрѣдъ българската общественость. И още отъ самото начало това сдружение се нагърби самоволно съ частъ отъ организираниитъ грижи на държавната власть

по провеждането на една странична клонка отъ нейната обширна културно-просвѣтна програма.

Но колкото скромна да е началната дейность на тази млада организация, тя още следъ първитъ си стѣпки отбеляза една значителна проява отъ обществено значение съ устроената първа изложба на художествената любителска фотография у насъ, изнесена съ много голѣмъ успѣхъ въ София презъ лѣтото на 1939 г.

Днесъ пъкъ, макаръ свѣтътъ още да се огъва подъ напора на невиджана политическа катаклизма, заслужава да се отбележи и една друга важна проява на този клубъ. Вече повече отъ 2 години той е въ редовни взаимни връзки, върху основата на братско културно сътрудничество, съ Хърватския фото-клубъ въ Загребъ. А преди още да настѣпятъ шеметнитъ събития, които неочаквано възвестиха щастливото разрешение на парливитъ балкански проблеми, нашитъ другари отъ Загребъ, при наше най-близко сътрудничество и участие, предприеха издаването на разкошното месечно списание „Съвременна фотография“, което се списва на хърватски, български и словенски езици. Значението на този нагледъ дребенъ фактъ не е само въ това, че по този начинъ се постави началото на взаимно сътрудничество между двата народа, когато липсваха още обективнитъ условия за това. Неговиятъ голѣмъ вътрешенъ смисълъ се крие въ обстоятелството, че за пръвъ пътъ отъ сжществуването на бившия политически конгломератъ Югославия и при познатия изключителенъ режимъ тамъ за българщината, тази страна официално призна езика на културна България като езикъ, на който може да се списва едно списание, издавано въ нейни предѣли и разпространявано въ цѣла Македония. Какъ и съ какви усилия се постигна този успѣхъ, тукъ не е важно.

Сега, обаче, когато гигантската борба за единъ по-справедливъ и по-човѣченъ редъ достига върховата си точка, ние и нашитъ приятели отъ Загребъ сме отново на аванпостовитъ въ културното движение за отвоюване на повече духовно и нравствено благоденствие за двата народа чрезъ взаимно сътрудничество и сближение.

Разбира се, че е напълно естествено подобно общуване да започне преди всичко върху основата на взаимното опознаване чрезъ размѣна на духовнитъ и културни ценности на двата народа, тъй като тукъ лесно се намиратъ допирнитъ точки. И като една отъ първитъ стѣпки въ тази насока, Българскиятъ фото-клубъ уреди отъ 1 до 15. II. 1942, въ салонитъ на Държавната художествена галерия, показателна изложба на *Хърватската художествена любителска фотография*, която пожъна голѣмъ успѣхъ. И ето даже онова малко, което можеше да се види въ тази изложба, даде доста върна и пълна представа за живота и голѣмата материална и духовна култура на хърватския народъ, съ който ни свързватъ не само дълбоки племенни връзки, но и еднаква нерадостна съдба въ миналото.

Отъ изложбената стена 200 прекрасни фотографни картини убедително разказваха чрезъ своя реалистиченъ езикъ за красотата на легендарнитъ хърватски земи, за тѣхнитъ прозрачни небета, окичени съ чудна облачна орнаментика, за лекитъ сѣнки, които пълзятъ съ усмивка по ридоветъ, за воднитъ простори и обработенитъ полета, надъ които се изсипва щедро Божиата благодать и за още много и разнообразни прояви изъ бита и културата на най-младата днесъ балканска държава.

Но наредъ съ това, всѣка отъ изложенитъ творби вътрешно отразява едно двойко въздействие: преди всичко *убедителната сила на образния документъ*, който претворява съ абсолютна правдивостъ чудни откъси отъ природата и душата на хърватския народъ и следъ това, *необикновениятъ художественъ и фотогеноенъ ефектъ*, достигнатъ по пътя на съвсемъ личното отношение на автора било къмъ нѣкоя оригинална точка на наблюдение, било къмъ нѣкое особено настроение на природата или духа, било къмъ нѣкое неவிждано досега изолиране на сюжета отъ околната срѣда, или най-после, чрезъ ловкото използване на нѣкое фантастично освѣтление.

За жалость, изложбитъ отъ този родъ у насъ сж крайно рѣдки явления. И може би затова ние още нѣмаме ясни отношения къмъ фотографното художествено творчество и особено къмъ своеобразнитъ естетични критерии, по които се отмѣрватъ истинскитъ ценности на това ново изкуство. Тѣкмо за това си позволявамъ тукъ да спра съ нѣколко думи вниманието върху този въпросъ, тъй като безъ неговото освѣтление, тази и други подобни изложби наистина не би могли да бждатъ оценени правилно.

Нѣкои външни прилики, въ миналото, пъкъ и сега даже, сж навеждали мнозина на мисълта да сравняватъ фотографията съ живописъта или графиката и да оценяватъ художественитъ качества на фотографнитъ творби съ критерийтъ на живописната естетика. Подобно отношение е основно погрѣшно, тъй като тѣзи два изобразителни метода стоятъ на диаметрално противоположни полюси, поради дълбоки вътрешни различия.

По вътрешната си сжщностъ, фотографията представлява *аналитиченъ подходъ* къмъ видимия свѣтъ, докато живописъта винаги е само *синтетична*. Онова, което въ живописъта се смѣта като недостатъкъ (голѣмитъ подробности, точни линии и форми и пр.), въ сжщностъ съставлява голѣмото вътрешно предимство на фотографията.

Наистина първоначално фотиграфията се роди като чисто техническо изобретение (1839), но скоро станало ясно, че тя носи въ себе си собствени изразни сръдства и свой езикъ и затова тя се оформи като автономно изкуство, което донесе нови очи и нова душа на свѣта. Надъ плоскостта на техниката която автоматично създава фотографния образъ, се издига изкуст-

вото въ фотографията. Последното преди всичко се насочва къмъ *тематичнитъ и формалнитъ проблеми*, чието сполучливо разрешение зависи всецѣло и само отъ личнитъ творчески способности на фотографа. Тѣзи проблеми понататъкъ намиратъ образното си оформяване въ композиционния строежъ на фото-картината и особено въ изразената чрезъ нея действителностъ, идея, оптическа красота или художествена преживѣлица. И въ това, именно своеобразно пресъздаване на живота като белегъ, условностъ, алегория или символъ, съ помощта на едноцветния езикъ и особенитъ изразни сръдства на фотографията и то по такъвъ начинъ, че образътъ да предизвика у наблюдателя една положителна негова реакция, се заключава сжщността на изкуството въ фотографията.

По начало, фотографътъ-художникъ е най-свършениятъ реалистъ. Въпрѣки това, чрезъ целесобразно използване и подреждане на безкрайно промѣнливитъ свѣтлинни ефекти, той винаги може да пресъздава и съвсемъ нова реалностъ отъ старитъ обстановки, които подъ влиянието на разнитъ видове освѣтления мѣнятъ само външния си обликъ, но не и вътрешната си сжщностъ.

И както ясно показваха повечето изложени работи, само по този пътъ на претворяване сж достигнати много емоционални и лирични настроения. Нито единъ отъ тѣзи радостни ефекти не е създаденъ или засиленъ отъ каквито и да сж „ретуши“ или други изкуствени подправки. И най-невиннитъ ржчни вмѣшательства, съ цель да се създадатъ, засилятъ или подчертатъ нѣкои ефекти, сж отречени безусловно отъ художествената Фотография, защото тѣ иматъ повече общо съ фалшификацията, отколкото съ чистото изкуство. Фотографията е ценна само тогава, когато отъ начало и до край си остава *чиста фотография*.

Много отъ изложенитъ работи показватъ надъ всѣко съмнение, че благодарение само на личното композиционно хрумване на автора е достигната удивителна *опростеностъ* на сюжета, която му придава мощна изразностъ и необикновена красота, макаръ той да е извлеченъ или откъснатъ отъ нѣкоя много сложна и хаотична обстановка. Други пъкъ работи дължатъ особената си художествена стойностъ само на необикновениятъ жглична наблюдение, отъ гдето сж погледнати сюжетитъ и само така нѣкои отъ тѣхъ сж загубили обикновения си баналенъ видъ.

Общо казано, въ всички работи личи, че творческиятъ замисълъ се е ръководилъ винаги отъ едно оригинално и чисто лично фотографно и фотогенно виждане на свѣта.

Общото впечатление отъ изложбата неизбежно навежда на заключението, че художествената фото-картина тепърва ще има да играе важна роля въ бждещия животъ на културното човѣчество. Чрезъ присжщата ней възможностъ да бжде разпространявана въ неограниченъ брой копия и съ това предимство да обединява голѣми човѣшки маси въ една душа, тя постепенно

добива значението на сжщо такъв важен фактор въ човшкия напредък, каквито вече сж станали киното и радиото.

Повечето от изложителитъ сж признати майстори, които сж излагали свои работи на международнитъ фото-изложби по цѣлия свѣтъ. Имената: Тошо Дабацъ, Августъ Фрайтичъ, Георги Скригинъ, Игнатъ Хабермюлеръ и други, винаги се свързватъ съ едно оригинално и самобитно фотографно творчество. Тѣхнитъ произведения добиватъ още по-голямъ вътрешна цена като се има предвидъ, че сж произведения само на любители на фотографията, които сж чужди на всѣкакви професионални или други материални интереси.

Изложбата мина заслужено съ твърде голѣмъ успѣхъ.

Българскитъ любители на художествената фотография могатъ да бждатъ доволни, че съ този тѣхенъ починъ, тѣ изпълняватъ, споредъ силитъ си, единъ свой малъкъ дългъ къмъ българската култура. И ако тѣхната втора по редъ изложба, макаръ и на едно чуждо изкуство, остави каква и да е положителна дия въ срѣдитъ на нашата културна общественостъ и особено, ако тя привнесе за затвърдяване на убеждението, че съвременната фотография не е обикновенъ занаятъ, а новото изкуство, което стийно овладява свѣта презъ *днешния въкъ на зрителна култура*, то една отъ първитъ задачи на Българския фото-клубъ трѣбва да се смѣта постигната.

ЛЮДМИЛЬ РУНЕВСКИ

ЕДНА ПРЕДСТАВА ЗА XV-ТАТА ОБЩА ХУДОЖЕСТВЕНА ИЗЛОЖБА

Всѣка година когато настѣпи зимата и снѣгъ посипе китната ни земя, Съюзътъ на дружествата на художниците въ България устройва обща художествена изложба. Въпрѣки напрегатитъ военни събития, Съюзътъ и тази година не наруши ценната отъ културно и обществено значение традиция.

Посетихъ и азъ този празникъ на българското изкуство, съ което ние останалитъ можемъ да се гордѣемъ и смѣло наистина може да се каже, че дойде времето, когато нашето родно битово изкуство разбѣ ледената покривка и се показа пълно, цѣлостно, каквото е било и ще бжде за презъ вѣковетъ.

Нашето изкуство е чисто българско, непридружено и напълно заслужава вниманието на нашата културна общественостъ. Нашето изкуство

казвамъ, е било винаги непринудено, чисто, защото се е раждало отъ живота, отъ малката схлупена обителъ, изписана съ завидно майсторство съ фрески познати и въ странство, отъ нашитъ първоучители, зографитъ — документи на нашата богата история. То се е раждало по високитъ върхове на Рила и легендарния Пиринъ, които вболи се гордо въ синия небосклонъ, сякашъ искатъ да ни покажатъ пътя за другия миръ, небесниятъ. То се е раждало отъ тихия бѣлъ Дунавъ до брѣговетъ на Бѣлото море и отъ Черно море до Охрида синъ. То се е раждало подъ топлото българско слънце, което сега ще грѣе и върху освободенитъ ни земи, сжщо голѣми извори за нашата култура и изкуство. То се е раждало въ пазвитъ на стария баша Балкана, подъ неговитъ вѣковни гори, вѣрни свидетели на скѣпи моменти отъ нашата свобода. То се е раждало при планинскитъ цвѣтчета, подъ кръшния напѣвъ на славейтъ. То се е раждало отъ най-голѣмия просторъ, кждето волно размахватъ криле орлитъ до най-малката и тъмна дупка по таванитъ, кждето мизерията и гладътъ сж първитъ гости. То се е вдѣхновявало отъ живота и отъ първата художница — природата, която щедро е хвърлила своето изкуство за да създаде тази приказна земя — нашето отечество.

Ние виждаме сжщо съ голѣмо задоволство какъ нашитъ художници сж се втурнали да изписватъ картини изъ златна Добруджа и отъ многострадалната Македония, съ чистото желание да ни покажатъ тамошнитъ красоти, тамошното слънце, което единствено е згрѣвало и давало скѣпата надежда за часа на свободата, който ние бѣхме щастливи да видимъ.

Най-сетне, тѣ ни показватъ тамошния битъ, тѣ ни разказватъ за пѣсенята на златнитъ класове, за красния Балчикъ и легендарното Охридско езеро. Така, тѣ наистина ни показватъ отъ години какъ е туптѣло българското сърдце за тѣзи скѣпи нераздѣлни части отъ нашето отечество.

Ние сега съ голѣма радостъ виждаме тѣхното дарование. XV-тата общохудожествена изложба е вещь документъ на горното. Ние чувствуваме тѣхния пулсъ, тѣхния стремежъ да се постигне и замине великото. Тѣхниятъ пулсъ е пулсъ на родната земя.

Съ кратки думи общата художествена изложба говори за страната на розитъ, за страната на черния, но благословенъ трудъ, за страната на чистото изкуство и поезията, за страната на топлото слънце, което щедро грѣе много свѣтлина и багри.

Сорак

ФИЛМЪ ЗА ПЛАНИНАТА

Росен. Хормополс

